

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU POZNAŃSKIEGO
2014 – 2020

Poznań 2014

Autorzy Strategii:

dr Ryszard Necel, dr Przemysław Nosal

Konsultacja merytoryczna:

Elżbieta Bijaczewska

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu

Aldona Janyszak

Zastępca Dyrektora

Spis treści

Wstęp	5
1. Metodologia prac nad Strategią.....	6
2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego 2014 – 2020 a inne strategiczne dokumenty	7
2.1. Polityki unijne oraz ogólnopolskie	7
2.2. Polityki regionalne.....	10
2.3. Polityki wewnętrzne	12
2.4. Programy w Powiecie Poznańskim	14
3. Diagnoza społeczno-demograficzna powiatu poznańskiego.....	16
3.1. Uwarunkowania demograficzne w powiecie	16
3.2. Sytuacja gospodarcza w powiecie.....	17
3.3. Sytuacja na lokalnym rynku pracy	18
3.4. Infrastruktura społeczna w powiecie	29
3.5. Pomoc społeczna w powiecie.....	32
3.6. Kadra pomocy społecznej.....	36
3.7. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej powiecie	38
3.7.1. Ubóstwo.....	39
3.7.2. Bezrobocie	42
3.7.3. Długotrwała lub ciężka choroba	44
3.7.4. Niepełnosprawność.....	46
3.7.5. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami	47
3.7.6. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie	49
3.7.7. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza.....	52
3.8. Podsumowanie	57
4. Analiza SWOT	58
4.1. System wsparcia rodziny.....	59
4.2 Rynek pracy	60
4.3 Niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba	61
5. Prognozowanie. Misja i cele strategii.....	62

Identyfikacja obszarów strategicznych	62
5.1. Misja i wizja	62
5.2. Identyfikacja obszarów strategicznych.....	62
6. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania Strategii	65
6.1. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem	65
6.2. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy.....	67
6.3. Integracja osób niepełnosprawnych	68
6.4. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka i przeciwdziałanie chorobom.....	70
6.5. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu poznańskiego.	71
7. Ewaluacja Strategii	72
7.1. Cel strategiczny I. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem	73
7.2. Cel strategiczny II. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy.....	77
7.3. Cel strategiczny III. Integracja osób niepełnosprawnych.....	78
7.4. Cel strategiczny IV. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka i przeciwdziałanie chorobom.	81
7.5. Cel strategiczny V. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu poznańskiego	83
8. Zakończenie	85
9. Bibliografia:.....	86

Wstęp

Dynamika zjawisk zachodzących na terenie województwa wielkopolskiego oraz jego powiatów, w tym także powiatu poznańskiego, sprawia, że należy wciąż aktualizować swoją wiedzę na ich temat. Początek drugiej dekady XXI wieku to okres niezwykle intensywnego rozwoju, ale także wielu procesów stanowiących poważne zadanie dla władz samorządowych każdego szczebla. Z jednej strony, w powiecie poznańskim zanotowany został wzrost średnich zarobków, rozwiązano szereg problemów o charakterze infrastrukturalnym, polepszyła się jakość życia mieszkańców oraz podniósł się poziom ich wykształcenia. Z drugiej zaś strony, postępowały negatywne procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczności lokalnej, kryzys finansowy niekorzystnie odcisnął się na rynku zatrudnienia, a wciąż poważnym wyzwaniem pozostaje także kwestia wielowymiarowego wspierania osób niepełnosprawnych, osób ubogich, chorych i niesamodzielnych. Szczególnie istotne jest więc aktualizowanie wiedzy na temat problemów społecznych powiatu poznańskiego oraz poszukiwanie jak najskuteczniejszych sposobów ich rozwiązywania.

Zadania, stawiane przez tak zmieniającą się rzeczywistość społeczną, wymagają wypracowania efektywnych ścieżek radzenia sobie z nimi. Systemową odpowiedzią na nie ze strony samorządu powiatowego pozostają strategiczne działania, które swoje umocowanie znajdują w dokumencie uchwalonym na tym właśnie szczeblu. Strategiczny charakter tych działań opiera się na kilku fundamentalnych założeniach.

Po pierwsze, podchodzą one do pewnego szerokiego zagadnienia (w tym przypadku do kwestii rozwiązywania problemów społecznych) w sposób kompleksowy i wskazują zintegrowany ze sobą szereg działań, które mają na celu jak najskuteczniejsze rozwiązanie danego problemu. Integracja w niniejszej Strategii zdefiniować można w dwóch wymiarach. Z jednej strony wiąże się ona z kompleksowym, uzupełniającym się charakterem poszczególnych działań. Z drugiej zaś, integracja ta dotyczy także odpowiedniego ułożenia ich w strategicznych działaniach wyższego (poziom europejski, krajowy i wojewódzki) oraz niższego (poziom gminy) szczebla.

Po drugie, opierają się one na pogłębionej analizie (o charakterze naukowym lub eksperckim) i stanowią odpowiedź na konkretne zapotrzebowanie danej wspólnoty terytorialnej. Jednocześnie w procesie zaspokajania potrzeb działania strategiczne czerpać powinny z potencjału tejże zbiorowości – integrować kompetencje realizatorów na rzecz osiągnięcia spójnego celu. Po trzecie, działania strategiczne cechują się szeroką perspektywą czasową – cele opracowane na okres długoterminowy oraz zakłada się również ciągłość działań poszczególnych podmiotów w toku ich realizowania. Po czwarte wreszcie, dzięki wspomnianemu na wstępie umocowaniu w dokumentach ich zapisy są wiążące dla przedstawicieli władz lokalnych. Pełnić mają one funkcje kierunków efektywnego zarządzania, które przyczynia się do rozwiązywania istniejących problemów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego na lata 2014-2020 w pełni realizuje powyższe założenia. Jej zakres zdefiniowany został przez strategiczne dokumenty wyższego szczebla, wskazane w niej problemy wynikają z pogłębionej analizy lokalnych

wyzwań i konsultacji społecznych oraz wyznacza ona sobie długookresowy horyzont czasowy.

Niniejszy dokument składa się z siedmiu rozdziałów oraz wstępu, opisu metodologii i zakończenia. W rozdziale pierwszym przedstawione zostały uwarunkowania społeczno-demograficzne powiatu poznańskiego. Ukazują one rzeczywistą kondycję powiatu w obszarach, których dotyczy Strategia.

W rozdziale drugim zarysowane zostało ulokowanie Strategii w relacji ze strategicznymi dokumentami innych szczebli terytorialnych (od Unii Europejskiej po gminę). Rozdział trzeci stanowi opis kompetencji powiatu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Rozdział czwarty to ekspercka analiza SWOT powiatu, wskazująca jego mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Wizja, misja i cele Strategii opisane zostały w rozdziale piątym. W rozdziale szóstym znalazło się uzasadnienie wyborów obszarów strategicznych w oparciu o wcześniej przeprowadzoną diagnozę społeczną. Rozdział siódmy zaś dostarcza wskaźników do ewaluacji przedstawionej Strategii. Cały dokument ma służyć jako spójny zespół dyspozycji do realizacji wybranych aspektów polityki społecznej na poziomie powiatu.

1. Metodologia prac nad Strategią

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego na lata 2014-2020 przebiegały w pięciu etapach.

Pierwszym z nich było diagnozowanie. W jego ramach określona została rzeczywista kondycja powiatu w wybranych obszarach problemowych. Analizie poddane zostały dane zastane dotyczące sytuacji na rynku pracy, infrastruktury społecznej, wysokości świadczeń oraz głównych przyczyn

korzystania z pomocy społecznej. Diagnoza umożliwiła nie tylko powiązanie proponowanych w Strategii działań z faktycznym zapotrzebowaniem wspólnoty lokalnej, ale również pozwoliła wyznaczyć główne obszary strategiczne. W części diagnostycznej równie istotna była analiza strategicznych dokumentów na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, ale też powiatowym, które w istotny sposób wyznaczają kierunki działań programowych w ramach istotnych obszarów polityki społecznej.

Drugim etapem było prognozowanie. Polegało ono na zdefiniowaniu misji, głównych kierunków działania oraz pożądanych zmian, do których powinny one doprowadzić. Na tym etapie zakreślone, więc zostały najważniejsze ścieżki osiągania celów wynikających z diagnozy. Zidentyfikowano pięć głównych celów strategicznych odnoszących się do takich kwestii jak: wsparcie rodziny i dziecka, rynek pracy, integracja osób niepełnosprawnych, pomoc osobom starszym i schorowanym oraz rozwój i aktywizacja potencjału społecznego.

Etap trzeci wiązał się z programowaniem, a więc rozpisaniem Strategii na szczegółowe priorytety i formy realizacji, w tym konkretne typy zadań, które należy podjąć, aby sprostać wyznaczonym wyzwaniom. Innymi słowy, szeroko ujęte mechanizmy działań zostały tutaj operacyjnie zawężone, w taki sposób, aby można już było delegować ich realizację.

Czwarty etap prac dotyczył kwestii zaplanowania procesu wdrażania. W jego ramach wyróżnione w Strategii działania przypisane zostały do określonych sieci instytucji oraz do konkretnych środków finansowania. Zabieg ten osadza zaplanowane już przedsięwzięcia w sprawczym kontekście. Jednocześnie w tym także miejscu dostarczane zostały wskaźniki umożliwiające monitorowanie procesu wdrażania kolejnych kroków.

Wreszcie celem etapu piątego było zaprojektowanie działań, czyli sprowadzenie ich na taki poziom operacyjnego doprecyzowania, aby mogły one być wprowadzane w życie. Tak opracowane prace nad Strategią zapewniają jej spójność, a także umożliwiają jej efektywne wdrażanie oraz późniejszą ocenę jej skuteczności.

2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego 2014 – 2020 a inne strategiczne dokumenty

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego 2014 – 2020 jest dokumentem, którego baza programowa powinna uwzględniać również inne strategiczne plany działań. W zaprezentowanej w niniejszym rozdziale tabeli przedstawione zostały ramowe dokumenty na poziomie Unii Europejskiej, polityki krajowej i lokalnej, których zapisy, pomimo tego że nie znajdują bezpośredniego odniesienia w tworzonej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, to w istotny sposób wyznaczają kierunki działań programowych w ramach ważnych tutaj obszarów polityki społecznej.

Ramowe zasady dotyczące priorytetów polityki społecznej zdefiniowane zostały na poziomie dokumentu unijnego, jakim jest *Europa 2020*. Jednocześnie ustalenia w nim zawarte przekładają się obecnie na politykę krajową za pośrednictwem trzech kluczowych dokumentów: *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego* i *Strategii*

Spójności 2014-2020 (w fazie projektu), uzupełnione określonymi programami przedmiotowymi. Analiza pól ponadnarodowego i krajowego została przedstawiona w pierwszej części tabeli (podrozdział 1.1.).

Jednocześnie *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego 2014 – 2020* ma być dokumentem odpowiadającym na realne potrzeby społeczności lokalnej, w związku z tym musi wpisywać się w założenia polityk wojewódzkich oraz tych tworzonych na poziomie powiatu. Stąd potrzeba analizy celów strategicznych wyznaczonych dla całego województwa, szczególnie w zakresie polityki społecznej, ale też powiatu, gdzie strategia rozwoju jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowującym politykę samorządu terytorialnego. W dalszej części tabeli (podrozdziały 1.2. oraz 1.3) przedstawione są zatem aktualne strategie na poziomie wojewódzkim i powiatowym warunkujące bazę programową *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego 2014 - 2020*. Analiza wyżej wymienionych dokumentów pozwoli na stworzenie Strategii użytecznym i skutecznym instrumentem realizacji polityki powiatowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

2.1. Polityki unijne oraz ogólnopolskie

Ogólne priorytety w zakresie działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych zostały zdefiniowane na poziomie strategii unijnej oraz trzech strategii krajowych. Znajomość założeń tych dokumentów stanowi punkt wyjścia do dalszej, już operacyjnej, dyskusji na temat lokalnego rozwiązywania problemów społecznych.

DOKUMENT	POZIOM	CHARAKTERYSTYKA	PRIORYTETY/CELE STRATEGICZNE	CELE ISTOTNE DLA STRATEGII
„Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”	Unia Europejska	„Europa 2020” to długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010-2020. Został zatwierdzony w 2010 roku, zastępując realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską.	Strategia ma 3 priorytety: I. Inteligentny wzrost - wspierający rozwój gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach i nowych technologiach. II. Trwały wzrost - wspierający rozwój niskoemisyjnej, konkurencyjnej gospodarki, wykorzystującej w bardziej efektywny sposób zasoby Wspólnoty. III. Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu - wspierający rozwój gospodarki nastawionej na jak najwyższy poziom zatrudnienia oraz zapewniający spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną Unii Europejskiej. Priorytety te mają zostać zrealizowane poprzez osiągnięcie do 2020 roku pięciu celów: Zatrudnienie - 75 proc. osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę Badania i rozwój - na inwestycje w badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3 proc. PKB Unii Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii - należy ograniczyć emisję gazów cieplarnianych o 20 proc. w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30 proc., jeśli warunki będą sprzyjające); 20 proc. energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych; efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 proc. Edukacja - ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 proc., co najmniej 40 proc. osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym - zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.	Dla Strategii kluczowe są priorytety związane z zatrudnieniem oraz walką z ubóstwem i wykluczeniem. Ich właśnie dotyczą dwie inicjatywy przewodnie, które wiążą się z założeniami Strategii: Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia - osoby prywatne – wspieranie ich w zdobywaniu nowych kwalifikacji, dostosowywaniu się do stale ewoluującego rynku pracy i pomyślnym przechodzeniu na inną ścieżkę kariery - społeczności – modernizacja rynków pracy, po to by podnieść poziom zatrudnienia, zmniejszyć stopę bezrobocia, zwiększyć wydajność pracowników i zapewnić trwałość europejskich modeli społecznych 1. Europejski program walki z ubóstwem - zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej - zagwarantowanie przestrzegania praw podstawowych osób ubogich i wykluczonych społecznie, zapewnienie im godnych warunków oraz umożliwienie im aktywnego udziału w życiu społeczeństwa - zmobilizowanie sił, aby wspomóc integrację takich osób ze społecznościami, w których żyją, a także ułatwić im zdobycie kwalifikacji i znalezienie pracy oraz uzyskanie dostępu do świadczeń społecznych Najważniejszym narzędziem realizacji na poziomie państw członkowskich unijnej strategii gospodarczej „Europa 2020” jest Krajowy Program Reform.

Strategia Rozwoju Kraju 2020	Polska	Strategia Rozwoju Kraju 2020 zgodnie z założeniami systemu zarządzania rozwojem kraju jest najważniejszym dokumentem w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 roku oraz 9 zintegrowanych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych. Strategia Rozwoju Kraju 2020 wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.	Celem główny Strategii jest wzmocnienie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności. Wskazane zostały trzy główne obszary strategiczne, wokół których koncentrować się będą cele realizacyjne i działania rozwojowe: I. Sprawne i efektywne państwo. II. Konkurencyjna gospodarka. III. Spójność społeczna i gospodarcza.	Wśród dziewięciu zintegrowanych strategii wpisanych w Strategię Rozwoju kraju przede wszystkim jedna wiąże się z kwestią rozwiązywania problemów społecznych na poziomie powiatu. Jest to Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Jej głównym celem pozostaje rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych, w tym szczególnie istotny w analizowanej sytuacji pozostaje cel „poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym”.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Polska	To kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty	Cel strategiczny SRK do 2020 jest: efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej: I. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, II. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych, III. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.	W ramach Krajowej Strategii określono 11 kluczowych wyzwań stojących przed polityką regionalną. Wyzwania związane ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych lokują się przede wszystkim w dwóch z nich: ▪ Efektywne stymulowanie rozwoju kapitału społecznego ▪ Podwyższenie zdolności instytucjonalnej do zarządzania rozwojem na poziomie krajowym i regionalnym.
„Strategia Spójności 2014-2020” /projekt/	Polska	Trwają obecnie prace nad Strategią Spójności na lata 2014-2020. Ma ona określać zasady zarządzania na poziomie kraju pięciu funduszy europejskich, które mają wchodzić w skład strategii spójności na lata 2014-2020: Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. W toku prac zdefiniowano na razie 11 celów tematycznych. Dwa z nich dotyczą bezpośrednio Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych: Wspieranie włączenia społecznego i walki z ubóstwem oraz Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji.		
Ogólnopolskie programy	Polska	Na poziomie centralnym realizowanych jest szereg programów nakierowanych ▪ Program Operacyjny Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym 2014-2020 ▪ Program Wspierający Powrót Osób Bezdomnych do Społeczności ▪ Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie żywienia"		

	- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi” - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2012-2014 - Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu
--	--

2.2. Polityki regionalne

Regionalne strategie są ważnym punktem odniesienia dla *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego*. Dorobek planistyczny województwa wyznacza ramowy plan rozwoju dla całego regionu, którego powiat poznański jest znaczącym elementem, zarówno pod względem realizowanej przez niego funkcji społeczno-gospodarczej, jak i kulturalnej. Zatem tworząc kierunki i cele działań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym powiat poznański powinien uwzględniać priorytety wyznaczane dla rozwoju całego województwa. Najistotniejszym dokumentem jest w tym kontekście *Zaktualizowana*

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020, która ma być skutecznym instrumentem realizacji polityki wewnątrzregionalnej. Praktyczny punkt odniesienia stanowi również *Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku*, gdzie *Priorytet V* zawiera pakiet programowy do wykorzystania w powiatach i gminach. Na poziomie wojewódzkim analizie poddana została również *Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020*, jako dokument pozwalający spojrzeć na wyzwania stojące przed województwem z perspektywy rozwoju rozwiązań innowacyjnych dotyczących nie tylko sektora gospodarki, ale również kultury innowacyjności wprowadzanej w różne obszary życia społecznego.

DOKUMENT	POZIOM	CHARAKTERYSTYKA	PRIORYTETY/CELE STRATEGICZNE	CELE ISTOTNE DLA STRATEGII
<i>Wielkopolska 2020. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku</i>	Województwo	Strategia stanowi zmodernizowaną wersję dokumentu przyjętego w 2005 roku, zmienioną w wyniku przyjęcia nowych dokumentów strategicznych oraz planistycznych na poziomie krajowym, unijnym oraz konieczności uwzględnienia zadań wynikających z kolejnej perspektywy finansowej UE 2014-2020. Strategia stanowi użyteczny i skuteczny instrument realizacji polityki wewnątrzregionalnej przy uwzględnieniu polityk krajowych i europejskich. Wielkopolska 2020 roku –	Strategia zawiera 9 celów Strategicznych rozpisanych na cele operacyjne: I. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu II. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami III. Lepsze zarządzanie energią IV. Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie V. Zwiększenie spójności województwa VI. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu	Istotne dla Strategii są następujące cele strategiczne i operacyjne: Cel strategiczny V. Zwiększenie spójności województwa. Cele operacyjne: - Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych - Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych Cel strategiczny VI. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu Cele operacyjne: - Rozwój gospodarki społecznej - Rozwój „srebrnego sektora” gospodarki Cel strategiczny VII. : Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia

		w wyniku stopniowego osiągania celów strategii ma być regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym.	VII. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia VIII. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa IX. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	Cele operacyjne: - Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji Cel strategiczny VIII. : Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa Cele operacyjne: - Wzmacnianie aktywności zawodowej - Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym - Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej - Wzmocnienie włączenia społecznego - Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej - Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu - Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego - Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny - Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego - Poprawa warunków mieszkaniowych - Promocja zdrowego stylu życia
Strategia Polityki Społecznej dla Województwa wielkopolskiego do 2020 roku	Województwo	Jest to ramowy dokument określający cele i priorytety polityki społecznej w regionie oraz wskazuje na możliwe formy i zakres współpracy między lokalnymi podmiotami polityki społecznej. Realizacji Strategii sprzyjać ma zrównoważonemu rozwojowi osiąganemu przez budowanie spójnych i funkcjonalnych społeczności, promocję zaradności obywateli, ustalenie hierarchii chronionych zasad i priorytetów, angażowanie podmiotów niepublicznych w tworzenie i realizację programów społecznych.	Strategia zawiera 5 priorytetów strategicznych rozpisanych na cele operacyjne i zadania adresowane do dzieci i młodzieży, seniorów, osób z ograniczeniami sprawności, osób z wysokiego ryzyka socjalnego. Priorytety strategiczne to: I. Wielkopolska równych szans i możliwości II. Zdrowi wielkopolanie III. Bezpieczna Wielkopolska IV. Wielkopolska obywatelska V. Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą, konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej	Szczególnie istotny jest priorytet V Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą, konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej, który zawiera pakiet programowy do wykorzystania w powiatach i gminach. Wybrane wytyczne pakietu zostaną uwzględnione w Strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu poznańskiego

<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020</i>	Województwo	Jest to dokument opisujący założenia i sposób realizacji wielkopolskiej polityki innowacyjnej. Samorząd Województwa Wielkopolskiego dostrzega swoją rolę jako lidera i koordynatora działań z zakresu podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności regionu. Osiągnięcie tak określonego celu wymaga jednak systemowych działań różnych podmiotów regionalnego systemu innowacji: samorządów lokalnych, jednostek naukowo-badawczych oraz instytucji otoczenia biznesu, dzięki którym wielkopolskie przedsiębiorstwa będą w stanie skutecznie wprowadzać innowacje i konkurować na rynkach międzynarodowych	Strategia zawiera programy strategiczne, które rozpisane są na cele główne i operacyjne. Programy strategiczne to: I. Innowacyjny urząd II. Partnerstwa dla innowacyjności III. Innowacyjne przedsiębiorstwa IV. Skuteczne instytucje otoczenia biznesu V. Edukacja dla innowacji VI. Współpraca nauki z gospodarką VII. Proinnowacyjny samorząd lokalny	Istotne dla Strategii są następujące programy: VI. Program strategiczny: <i>Edukacja dla innowacji</i> Cel główny: - Podniesienie świadomości i motywacji do tworzenia i wdrażania innowacji społecznych w regionie VII. Program strategiczny: <i>Proinnowacyjny samorząd lokalny</i> Cel główny: - Zwiększenie aktywności samorządów lokalnych w zakresie tworzenia kultury innowacyjności na obszarze swojego działania
---	--------------------	--	---	--

2.3. Polityki wewnętrzne

Przy tworzeniu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego na lata 2014-2020* konieczne jest uwzględnienie ramowych dokumentów, które tworzone są na poziomie powiatu. Ważnym punktem odniesienia jest dorobek planistyczny powstały na bazie dotychczasowej Strategii dotyczącej lat 2008-2013. Niniejsza Strategia jest w dużej mierze aktualizacją oraz modyfikacją dotychczasowego dokumentu. Dla niniejszego opracowania istotna jest również *Strategia Rozwoju Powiatu*

Poznańskiego na lata 2006-2015, będąca dla powiatu podstawowym dokumentem programowym tworzącym ramy dla innych polityk wewnętrznych. Na potrzeby Poznania i gmin ościennych powstała strategia metropolitalna, mająca zapewnić większą spójność społeczną i gospodarczą aglomeracji. Kondycja powiatu poznańskiego uwarunkowana jest bliskością stolicy województwa, stąd wynika konieczność odniesienia się w Strategii do metropolitalnych planów działań strategicznych.

DOKUMENT	POZIOM	CHARAKTERYSTYKA	PRIORYTETY/CELE STRATEGICZNE	CELE ISTOTNE DLA STRATEGII
<i>Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu poznańskiego 2008-2013</i>	Powiat	Dokument przedstawia cele działania, które powinny rozstrzygać o tworzeniu, funkcjonowaniu i rozwoju podmiotów mających wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych na terenie powiatu poznańskiego. Koncentruje się ona na następujących problemach społecznych: ubóstwo i bezradność, bezrobocie, szeroko rozumiana niepełnosprawność, następstwa długotrwałej choroby.	Strategia zawiera 3 zasadnicze cele strategiczne, z których wynikają kolejno cele szczegółowe oraz zadania: I. Przeciwdziałanie ubóstwu poprzez wzrost odsetka osób aktywnych zawodowo (wzrost wskaźnika zatrudniania), w tym także w grupie osób w wieku poprodukcyjnym. II. Wzrost integracji społecznej i zatrudnienia w grupie osób niepełnosprawnych. III. Spadek zachorowalności na choroby układu krążenia i choroby nowotworowe – spadek odsetka osób wykluczonych z aktywności społecznej i zawodowej z uwagi na stan zdrowia i niepełnosprawność.	W niniejszej Strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu poznańskiego 2008-2013 cele oraz zadania traktowane są jako baza programowa dla nowej Strategii, która wymaga jedynie uzupełnień i modyfikacji uwzględniających zmiany polityk społecznych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i regionalnym.
<i>Strategia rozwoju powiatu poznańskiego na lata 2006-2015</i>	Powiat	Strategia Rozwoju jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkującym politykę samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w wyznaczonym horyzoncie czasu. Tworzy ona ramy dla branżowych programów i projektów realizacyjnych.	Rozwój powiatu poznańskiego ma być osiągnięty przez realizację 4 celów strategicznych: I. Kształtowanie przestrzeni podwyższającej jakość życia oraz wspieranie rozwoju gospodarczego Powiatu II. Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców oraz dostosowanie ich kwalifikacji i kompetencji do potrzeb rynku pracy Aglomeracji Poznańskiej III. Wzrost integracji społecznej, poprawa zdrowotności i bezpieczeństwa publicznego mieszkańców Powiatu IV. Zwiększenie efektywności wykorzystania walorów przyrodniczych i potencjału kulturowego Powiatu	Dla Strategii kluczowe są następujące cele strategiczne i cele szczegółowe: II. <i>Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców oraz dostosowania ich kwalifikacji i kompetencji do potrzeb rynku pracy Aglomeracji Poznańskiej</i> Cel szczegółowy: - Promocja zatrudnienia, ograniczenie zjawiska wysokiego poziomu bezrobocia i eliminacja jego negatywnych skutków III. <i>Wzrost integracji społecznej, poprawa zdrowotności i bezpieczeństwa publicznego mieszkańców Powiatu</i> Cel szczegółowy: - Poprawa stanu zdrowia mieszkańców, rozwój systemu opieki zdrowotnej - Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej. Metropolia Poznań 2020	Aglomeracja poznańska	Dokument strategiczny opracowany został przez środowisko naukowe poznańskich uczelni we współpracy z samorządami, instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i gospodarczymi. Jest on ekspercko-społecznym planem działań strategicznych na najbliższą dekadę. Działania, które zapewnią większą spójność terytorialną i funkcjonalną aglomeracji poznańskiej oraz uczyni ją obszarem sukcesu na miarę nowoczesnych metropolii europejskich.	W wyniku dokonanej diagnozy funkcjonowania Aglomeracji poznańskiej za priorytetowe dla jej dalszego rozwoju uznano 5 osi strategicznych: I. Gospodarka przestrzenna i środowisko. II. Infrastruktura i organizacja transportu. III. Gospodarka i rynek pracy. IV. Usługi społeczne. V. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny. W ramach osi strategicznych zespół ekspercki opracował projekty 28 programów strategicznych.	Z punktu widzenia Strategii najistotniejsze są dwie osie strategiczne: IV. Usługi społeczne oraz III. Gospodarka i rynek pracy. W przypadku osi trzeciej Gospodarka i rynek pracy na szczególną uwagę zasługuje program: <i>Monitoring podaży i popytu na pracę</i>. Natomiast w ramach osi Usługi społeczne istotny jest program <i>Metropolia równych możliwości społecznych</i>.
--	-----------------------	---	--	---

2.4. Programy w Powiecie Poznańskim

Rolą samorządu powiatu poznańskiego jest opracowanie programów wyznaczających kierunki działań w celu przeciwdziałania określonym

problemom społecznym. Ważnym punktem odniesienia dla bazy programowej niniejszej Strategii są wytyczne obecnie obowiązujących programów, tak aby ich zapisy były komplementarne wobec dokumentu ramowego jakim jest Strategia.

DOKUMENT	CHARAKTERYSTYKA	CELE PROGRAMU
Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2012-2014	Niniejszy dokument pozwala zaplanować działania w zakresie profilaktyki opieki nad rodziną i dzieckiem oraz działania umożliwiające rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej. Dokument ten ma również istotne znaczenie dla zapewnienia specjalistycznego wsparcia dzieciom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Realizatorem programu jest samorząd Powiatu Poznańskiego w imieniu, którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu. Program zawiera diagnozę sytuacji opiekuńczej na terenie powiatu poznańskiego oraz opisuje założone do osiągnięcia cele, precyzuje działania podejmowane na rzecz realizacji założonych celów oraz wskazuje podmioty bezpośredni odpowiedzialne za ich realizację.	Cel I. Zapobieganie umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej Zadanie 1: Tworzenie struktur i podejmowanie działań mających na celu wsparcie rodzin naturalnych w wypełnianiu ich funkcji rodzicielskich Zadanie 2: Wspieranie rodzin wychowujących dzieci i młodzież niepełnosprawną Zadanie 3: Prowadzenie placówek wsparcia dziennego Zadanie 4: Ponośenie wydatków na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej Cel II. Rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej Zadanie 1: Tworzenie warunków do powstania i działania rodzinnej pieczy zastępczej Zadanie 2: Objęcie pomocą w szczególności psychologiczno-pedagogiczną rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych Zadanie 3: Wsparcie wolontaryjne rodzin zastępczych w wypełnianiu ich funkcji Zadanie 4: Szkolenie specjalistyczne w zakresie wsparcia i współpracy z rodziną Zadanie 5: Wspieranie materialne rodzin zastępczych

		Cel III. Tworzenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego Zadanie 1: Doskonalenie systemu opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych Zadanie 2: Osiąganie standardów określonych ustawowo Zadanie 3: Współpraca z PCPR na terenie innych powiatów Cel IV. Inicjowanie działań niezbędnych do unormowania sytuacji życiowej rodziny naturalnej i umożliwienie powrotu dziecka Zadanie 1: Przygotowanie rodziny naturalnej do powrotu dziecka z pieczy zastępczej Zadanie 2: Wspieranie rodziny naturalnej, do której powróciło dziecko z pieczy zastępczej Cel V: Wspieranie w procesie usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą Zadanie 1: Tworzenie sprawnego systemu usamodzielniania
Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie poznańskim na lata 2013-2020	Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań samorządu powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Program zawiera analizę zjawiska przemocy w rodzinie, dotychczasowe przedsięwzięcia w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz określa katalog możliwych działań w tym zakresie.	Cel główny: zmniejszenie skali zjawiska przemocy poprzez zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i dostępności pomocy oraz skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Cel I. Prowadzenie działań zapobiegających występowaniu przemocy w rodzinie. Cel II. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą. Cel III. Odziaływanie korekcyjno-edukacyjne na sprawców przemocy w rodzinie Cel IV. Usprawnienie funkcjonowania instytucji i placówek działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Cel V. Koordynowanie i monitorowanie realizacji Programu.
Program ochrony zdrowia psychicznego powiatu poznańskiego na lata 2012-2015	W dokumencie wytyczono kierunki działań, określono cele polityki zdrowotnej na rzecz poprawy zdrowia psychicznego mieszkańców, które mogą przyczynić się do wypracowania docelowego modelu organizacji opieki psychiatrycznej na terenie powiatu. Program ma charakter otwarty, z możliwością jego dostosowywania do aktualnych uwarunkowań, a jego realizacja zależeć będzie od budżetu samorządu powiatowego, Ministerstwa Zdrowia, poziomu finansowania przez Narodowy Fundusz Zdrowia świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej specjalistycznej i środowiskowej oraz leczenia uzależnień, możliwości pozyskiwania środków UE, i z innych podmiotów.	Program wyróżnia dla powiatu następujące priorytety w zakresie promocji zdrowia psychicznego: 1) wdrażanie programów informacyjno-edukacyjnych w celu zapobiegania najczęstszym zaburzeniom psychicznym, 2) wykrywanie i wczesne leczenie zaburzeń psychicznych, 3) wspieranie rodziców w ich zadaniach wychowawczych i edukacyjnych w zakresie promocji zdrowia psychicznego, 4) promocja zdrowia psychicznego w szkołach i w zakładach pracy, 5) promocja zdrowia psychicznego wśród osób starszych, 6) zapobieganie w zakresie: • depresji i samobójstw, • przemocy, • szkodliwego używania substancji psychoaktywnych, 7) zapobieganie i zmniejszanie ryzyka zaburzeń psychicznych w grupach i środowiskach zagrożonych, 8) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia wykluczenia społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi, 9) pomoc psychospołeczna dla osób znajdujących się w stanach kryzysu zagrażającego zdrowiu psychicznemu, 10) rozwój środowiskowych form wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Roczny program współpracy powiatu poznańskiego z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2014	Program współpracy powiatu poznańskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego określa zasady współdziałania w celu jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców powiatu. Organizacje pozarządowe skupiające coraz większą liczbę obywateli stają się odpowiednim partnerem powiatu do realizacji zadań publicznych. Niniejszy program określa możliwe formy oraz zakres tej współpracy.	Cel główny: Zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców powiatu oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy powiatem a organizacjami Cel I. Poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców powiatu Cel II. Racjonalne wykorzystanie publicznych środków finansowych Cel III. Otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych Cel IV. Integracja organizacji lokalnych obejmujących zakresem działania sferę zadań publicznych Cel V. Wzmocnienie potencjału organizacji oraz rozwój wolontariatu Cel VI. Promowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich.
---	--	---

3. Diagnoza społeczno-demograficzna powiatu poznańskiego

3.1. Uwarunkowania demograficzne w powiecie

Powiat poznański położony jest w centrum województwa wielkopolskiego, a tworzy go 17 gmin otaczających miasto Poznań. Są to:

1. 2 gminy miejskie: Luboń i Puszczykowo,
2. 8 gmin miejsko-wiejskich: Buk, Kostrzyn, Kórnik, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Stęszew i Swarzędz,
3. 7 gmin wiejskich: Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Rokietnica, Suchy Las i Tarnowo Podgórne.

Jego obszar o powierzchni 189 988 km² zamieszkuje 344 752 osób¹ (z czego 48,7 % to mężczyźni, a 51,3 % kobiety), na 1 km² przypada tu 181 mieszkańców. Liczba ta systematycznie rośnie (stanowi już 156 % średniej wartości dla województwa wielkopolskiego), co spowodowane jest głównie migracją mieszkańców Poznania na tereny gmin ościennych –

od roku 2010 nastąpił wzrost o 4,2%. W ostatnim dziesięcioleciu, na skutek migracji rezydencjonalnych, liczba ludności miasta Poznania zmniejszyła się o 28 690 osób, tymczasem liczba mieszkańców powiatu poznańskiego wzrosła o 77 365 osób. Dynamika zmian zaludnienia w gminach powiatu poznańskiego była zróżnicowana: najwyższa w gminie Dopiewo (+81,2%), gminie Komorniki (+78,9%) i gminie Rokietnica (+72%). W mieście Poznań w latach 2000-2011 ubyło 4,9% mieszkańców.² Wskaźnik urbanizacji w powiecie poznańskim wynosi 38,4% – co oznacza, że większość ludności tego obszaru (61,6%) mieszka na wsi³. Na przestrzeni ostatnich lat zaobserwować można zmiany, będące odzwierciedleniem szerzej obserwowanych zmian w ruchu ludności, jak np. spadek liczby urodzeń, spadek liczby zawieranych małżeństw, wzrost urodzeń pozamałżeńskich, wzrost średniego wieku matki rodzącej pierwsze dziecko, czy wydłużanie się średniej trwania życia. I tak: na przestrzeni lat 2010-2012 wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności zmalał tu o 17,5% (pod koniec 2012 roku wyniósł 5,2%), zmalał też udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle społeczeństwa (z 66% do 65%) przy jednoczesnym wzroście

² Marzena Walaszek „Dostępność żłobków, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w aglomeracji poznańskiej na tle przemian demograficznych”, *Ekonomia* XLIV nr 1 (2013) 93–112

³ GUS, Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII 2012 r., 2013-06-05, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_655_PLK_HTML.htm.

¹ stan na 31.12.2012 r., Bank Danych Lokalnych, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=18&p_nts=-4&p_tery=422

udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (z 12,2% do 13,2%). Niekorzystnie zmieniają się też wskaźniki obciążenia demograficznego – od 2010 roku o 4,6 % wzrosła wartość wskaźnika liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (53,9% pod koniec 2012 roku).⁴ Zauważyć jednak należy, że owe tendencje nie zaznaczają się tu w tak wyraźny sposób, jak w ujęciu ogólnowojejewódzkim.

3.2. Sytuacja gospodarcza w powiecie

Wskaźniki ekonomiczno-gospodarcze osiągnane w Wielkopolsce są z reguły wyższe niż średnie krajowe. Województwo zaliczane jest do najsilniejszych gospodarczo regionów w Polsce, a gospodarka regionalna jest silnie uprzemysłowiona oraz otwarta na rynki zewnętrzne. W 2010 r. Wielkopolska uplasowała się na trzecim miejscu zaraz za województwem mazowieckim i śląskim z 9,3% udziałem w tworzeniu produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowiło to 38 629 zł. przy średniej dla Polski 37 096 zł. ten z kolei wynik uplasował województwo wielkopolskie na 4 miejscu w kraju zaraz za śląskim, dolnośląskim i mazowieckim.⁵ Rozwój gospodarczy Wielkopolski jest wewnętrznie zróżnicowany, największy udział w tworzeniu PKB ma Miasto Poznań (30,5%) zaraz za nim jest subregion poznański (18,8%), na który składają się powiaty: obornicki, poznański, szamotulski, średzki oraz śremski. Aglomeracja poznańska jest dominująca w województwie w sferze

produkcyjnej, usługowej, instytucji otoczenia biznesu oraz nauki i kultury, stanowi wyraźny biegun wzrostu gospodarczego.⁶

W powiecie poznańskim w 2012 r. liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wyniosła 4308 i stanowiła 12,3% wszystkich nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie. W 2012 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosiła 226,8 o 10 podmiotów więcej niż w 2010 r. tym samym na tle innych powiatów w województwie wielkopolskim daje to powiatowi poznańskiemu 2 lokatę zaraz za m. Poznań. W latach 2010-2012 wzrosła liczba nowo zarejestrowanych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego i w 2012 r. wyniosła 35, przy czym w Wielkopolsce w 2012 r. zarejestrowało się 292 takich podmiotów. W powiecie poznańskim systematycznie rośnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w gospodarce narodowej i w 2012 r. wynosiło 3405,01 zł., natomiast dla województwa wielkopolskiego osiągnęło ono wartość 3397,25 zł.⁷

W Wielkopolsce w ostatnich latach bardzo intensywnie rozwijała się ekonomia społeczna (przedsiębiorczość społeczna), jako komplementarna w relacji do rynku i państwa. Miejsce ekonomii społecznej, jako segmentu działalności gospodarczej, wyznacza pozycja pomiędzy gospodarką rynkową, społeczeństwem obywatelskim oraz państwem demokratycznym.⁸ Pojęcie ekonomii społecznej w rozumieniu Komisji Europejskiej dotyczy 5 zasadniczych typów organizacji: spółdzielni, товариств opartych na zasadzie wzajemności, stowarzyszeń, fundacji i przedsiębiorstw

⁴ Bank Danych Lokalnych, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=18&p_nts=-4&p_tery=422,

⁵ Raport GUS Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne w 2010 r.

⁶ Łukasz Filipiak, Tomasz Telesiński, Raport Wielkopolska rozwój gospodarczy i klimat inwestycyjny regionu.

⁷ Dane statystyczne pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁸ Witold Kwaśnicki, Gospodarka społeczna z perspektywy ekonomii liberalnej", [w:] „Trzeci sektor” nr 2, 2005 r.

społecznych. Ekonomia społeczna to działalność gospodarcza kierująca się normatywnymi zasadami tzn. jej celem nie jest generowanie zysku i jego kapitalizacja. Podstawą uczestnictwa jest jego dobrowolność, a głównym rodzajem uczestnictwa jest członkostwo, natomiast tylko w szczególnych przypadkach stosunek zatrudnienia. Zarządzanie opiera się na demokratycznej zasadzie: jeden członek - jeden głos, co powinno zapewniać szeroką partycypację w procesach decyzyjnych. Dystrybucja dochodu służy w pierwszym rzędzie zaspokajaniu potrzeb społecznych i pracowniczych, a akumulowany kapitał - dalszemu rozwojowi działalności. Głównym adresatem, czy też podmiotem ekonomii społecznej są jednostki lub grupy społecznie defaworyzowane.⁹

Nadrzędną funkcją ekonomii społecznej jest przede wszystkim walka i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Dobrym przykładem w tym kontekście są spółdzielnie socjalne, które są przeznaczone dla grup osób zagrożonych wykluczeniem. Osoby te z beneficjentów pomocy społecznej oraz biernych odbiorców świadczeń i usług dostarczanych przez profesjonalistów, mają stać się aktywnymi uczestnikami procesu reintegracji.¹⁰

W Wielkopolsce, w drugiej połowie 2013 roku działały 252 podmioty ekonomii społecznej¹¹:

- 9 zakładów aktywności zawodowej,
- 80 warsztatów terapii zajęciowej,
- 74 spółdzielnie socjalne,
- 16 centr integracji społecznej,

- 19 klubów integracji społecznej,
- 2 spółki społeczne,
- 24 stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą
- 26 fundacji prowadzących działalność gospodarczą.

Na terenie m. Poznania i powiatu poznańskiego w 2013 r. funkcjonowały 83 podmioty ekonomii społecznej, w tym 19 na obszarze powiatu poznańskiego: 5 spółdzielni socjalnych, 2 kluby integracji społecznej, 6 warsztatów terapii zajęciowej, 3 stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą, 3 fundacje prowadzące działalność gospodarczą. W Wielkopolsce intensywnie rozwijają się również struktury wspierające tworzenie nowych oraz działalność już istniejących podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności spółdzielni socjalnych np. ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, funkcjonujące w każdym wielkopolskim subregionie.

3.3. Sytuacja na lokalnym rynku pracy

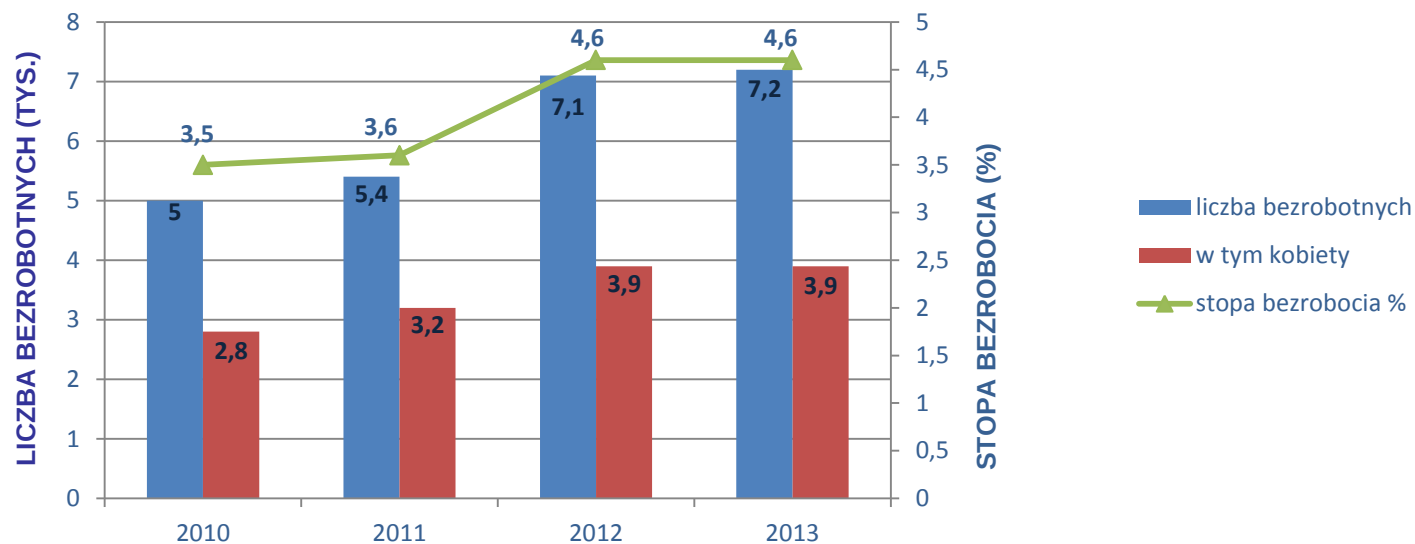
W latach 2010 i 2011 stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie poznańskim, była najniższa w Wielkopolsce i jedną z najniższych w Polsce, kształtowała się na poziomie 3,5%, natomiast wskaźnik dla województwa przyjmował wartość 9,2% w 2010 r. i 9,1% w 2011 r. W 2012 r. i 2013 r. stopa bezrobocia w powiecie wzrosła i wynosiła 4,6%, jednak i tak był to wynik najniższy w Wielkopolsce i jeden z najniższych w kraju. W województwie w latach 2012-2013 stopa nieznacznie zmalała z 9,8% w 2012 r. do 9,6% w 2013 r. jednak jej wartość była nieco wyższa aniżeli w latach poprzednich. Odsetek osób bezrobotnych z prawem do zasiłku wyniósł w 2010 r. – 26%, w 2011 r. - 31%, w 2012 r. - 28%, natomiast w 2013 r. – 24,4%.

⁹ Piotr Salustowicz, "Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej.", [w:] red. Joanna Starega-Piasek, „Ekonomia społeczna perspektywa rynku pracy i pomocy społecznej”, Warszawa 2003, s. 30

¹⁰ Jerzy Hausner, „Ekonomia społeczna jako sektor gospodarki”, [w:] „Kwartalnik Ekonomia społeczna” nr 1, 2007, s. 11-12

¹¹ Baza podmiotów ekonomii społecznej pobrana ze strony www.rops.poznan.pl

Wykres nr 1 Bezrobocie rejestrowane w powiecie poznańskim

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, Urząd Statystyczny w Poznaniu

W 2013 liczba bezrobotnych z terenu powiatu poznańskiego stanowiła ok. 4% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Wielkopolsce.

W powiecie poznańskim w latach 2010-2011 procentowy udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym utrzymywał się na poziomie 2,3%, w latach 2012-2013 wzrósł o niecały punkt procentowy i wyniósł 3,2%. W powiecie w latach 2010-2012 pracowało 286 na 1000 jego mieszkańców. Odsetek osób pracujących

w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012 utrzymywał się na stałym poziomie 47%.

Niestety tendencję wzrostową wartości stopy bezrobocia mierzonej w IV kwartale w latach 2010-2013 odnotowano w całym kraju. W latach 2010-2013 widać wyraźny wzrost liczby osób zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy. Pomijając czynniki sezonowe tj. koniec prac w budownictwie, leśnictwie, rolnictwie i ogrodnictwie, które szczególnie w miesiącach październik-grudzień w sposób naturalny osłabiają rynek

pracy, zapewne duże znaczenie dla wzrostu liczby bezrobotnych ma spowolnienie gospodarcze, czynniki strukturalne, tj. zwolnienia grupowe, likwidacja stanowisk pracy, niedopasowanie kwalifikacji osób poszukujących zatrudnienia do proponowanych ofert pracy, restrukturyzacja przedsiębiorstw oraz czynniki ekonomiczne np. likwidacja zakładów pracy. W 2012 r. w powiecie poznańskim odsetek osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładów pracy wyniósł 11,7% tj. 834 osoby, o 267 więcej aniżeli w 2010 r., natomiast w 2013 r. odsetek ten wyniósł 13% tj. 939 osób.

Na przestrzeni 4 lat najwięcej osób rejestrujących się w powiatowym urzędzie pracy posiadało staż pracy od 1 roku do 5 lat – nieco ponad 20% zarejestrowanych w latach 2010-2012 i 18% w 2013 r. W latach 2010-2012 widać tendencję spadkową wśród odsetka osób mających roczny lub krótszy staż pracy oraz nieposiadających stażu. W 2013 roku w większości kategorii odnotowano wzrost poza odsetkiem bezrobotnych ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat, w której nastąpił 2,5% spadek.

Tabela nr 1 Staż pracy zarejestrowanych bezrobotnych powiatu poznańskiego

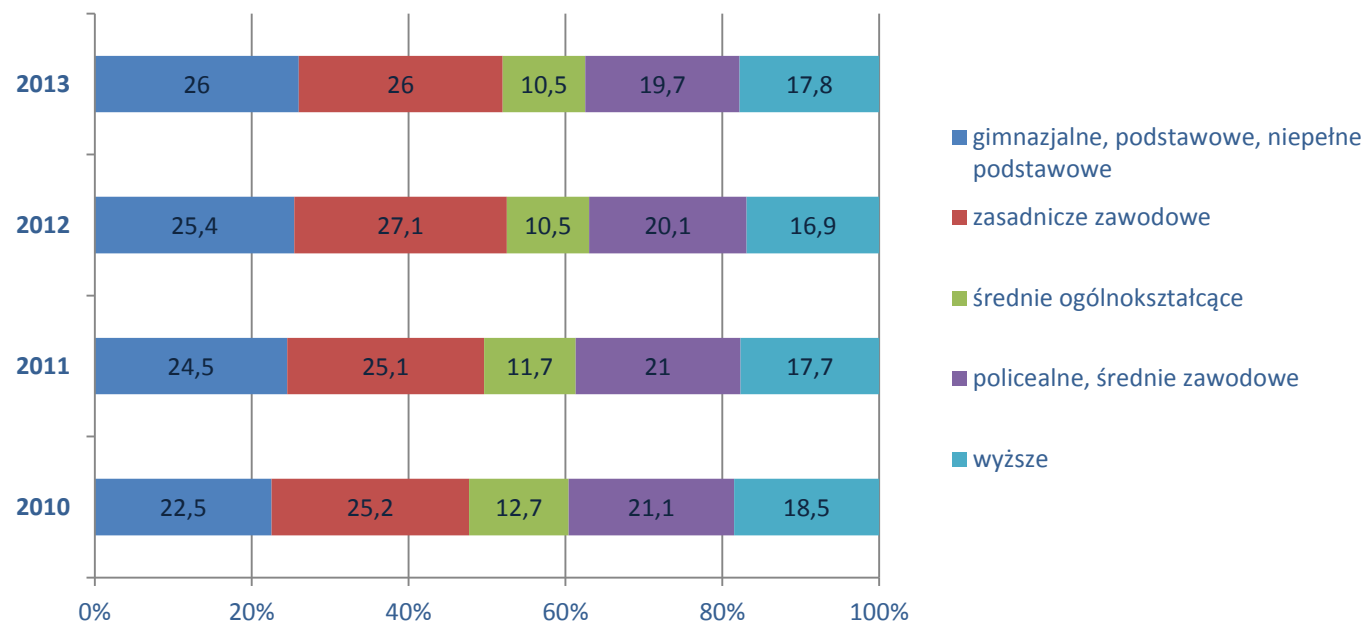
rok	bezrobotni 100%	Staż pracy w latach						
		1 rok i mniej	1–5	5–10	10–20	20–30	powyżej 30 lat	bez stażu
2010	5028	14,9%	21,0%	14,2%	15,7%	14,5%	5,7%	14,0%
2011	5383	14,1%	20,5%	15,9%	16,4%	15,4%	6,4%	11,3%
2012	7123	13,1% ↓	20,5%	16,6%	17,1%	15,6%	7,2%	9,9% ↓
2013	7152	16%	18%	16%	17%	16%	8%	10%

Źródło: tabela wynikowa GUS „Rynek Pracy w województwie wielkopolskim w 2010, 2011, 2012 roku”

Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2013 nie uległa znaczącym zmianom. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym wśród zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2013, aż o 2124 osoby. Wzrost ten jest największy spośród wszystkich pozostałych kategorii wykształcenia. Być może jedną z przyczyn jest niedopasowanie profilu wykształcenia do zapotrzebowania rynku pracy oraz fakt, iż wykształcenie wyższe staje

się coraz bardziej powszechne, a jego wartość w przeciągu kilku ostatnich lat uległa dewaluacji. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego 28% Polaków w wieku aktywności zawodowej posiada wykształcenie wyższe. Natomiast według prognoz do 2015 roku w całym kraju przybędzie ok. 2,2 mln absolwentów szkół wyższych i tylko 1,15 mln osób z wykształceniem zawodowym.¹²

Wykres nr 2 Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2013 w powiecie poznańskim

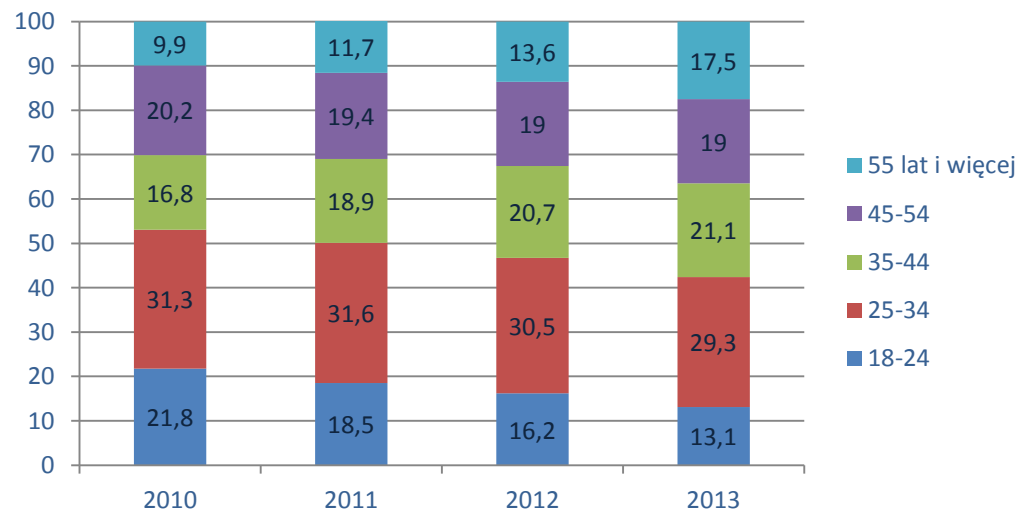

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS „Bank Danych Lokalnych”

Pozytywnym trendem w latach 2010-2013 jest spadek młodych bezrobotnych w wieku 18-24 o prawie 9 punktów procentowych. W świetle zapisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoby do 25 roku życia są w kategorii tych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, dla której przewidziane są specjalne narzędzia aktywizujące m.in. staże, dofinansowanie tworzenia miejsc pracy, pożyczki na założenie działalności gospodarczej finansowane ze środków funduszu pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Na przestrzeni 3 lat dostrzegalny jest również niewielki spadek (2%) bezrobotnych w wieku 25-

34. Choć procentowy udział młodych dorosłych pomiędzy 18, a 34 rokiem życia w bezrobotnych zarejestrowanych w 2013 r. był o prawie 11 punktów procentowych mniejszy aniżeli w 2010 r i wynosił 42,4% nadal jest to bardzo niepokojący wskaźnik. W latach 2010-2013 odnotowano prawie 8% (760 osób) wzrost liczby osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej. Niestety część pracodawców rozstaje się z pracownikami zbliżającymi się do okresu ochronnego, który zgodnie z przepisami trwa przez cztery lata przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w tym okresie poza kilkoma wyjątkami nie można zwolnić pracownika.

Wykres nr 3 Struktura wieku zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2013 przedstawiona w ujęciu procentowym dane dla Powiatu Poznańskiego Ziemskiego (nie uwzględniają m. Poznania)

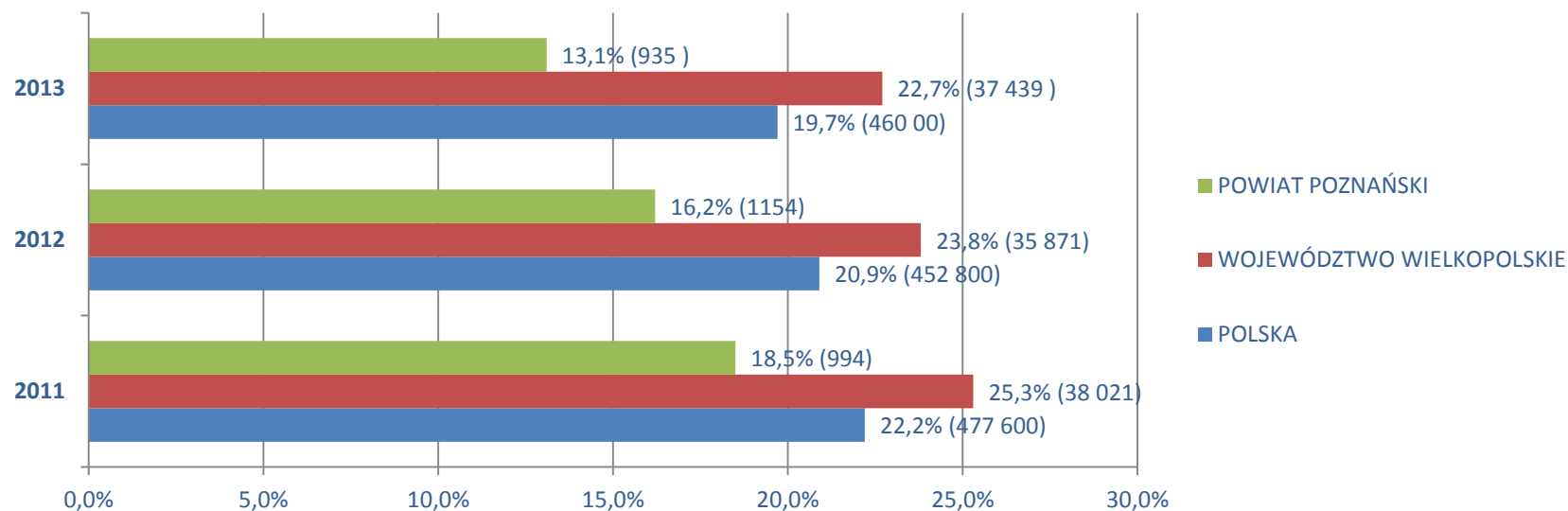

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS „Bank Danych Lokalnych”

Choć na przestrzeni ostatnich lat widać systematyczny spadek odsetka bezrobotnych do 25 roku życia w liczbie zarejestrowanych ogółem, to nadal problem bezrobocia młodych dorosłych będących w wieku 18-34 lat (42,4 % dla powiatu poznańskiego w 2013 r.) jest poważną i palącą kwestią ogólnopolską, jak i ogólnoeuropejską. Brak samodzielności finansowej młodych ludzi skutkuje brakiem możliwości usamodzielnienia się od rodzin pochodzenia, niemożnością założenia własnej rodziny, a tym

samym niepodejmowaniem decyzji prokreacyjnych. Oczywiście konsekwencją braku zatrudnienia młodych jest brak możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego, co rzutuje na pogłębienie się problemu ze znalezieniem pracy. Bezrobocie młodych niesie wiele negatywnych skutków dla całej gospodarki oraz systemu emerytalnego. Młodzi i mobilni ludzie mający trudności w znalezieniu pracy w Polsce chętniej decydują się na jej poszukiwanie za granicą.

Wykres nr 4 Odsetek bezrobotnych do 25 r.ż. w Polsce, Wielkopolsce oraz powiecie poznańskim wśród bezrobotnych zarejestrowanych ogółem

Źródło: Tabela nr 1 w Raporcie o bezrobociu absolwentów szkół ponadgimnazjalnych Poznania i Powiatu Poznańskiego z roku szkolnego 2011/2012", Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu

Jak wynika z raportu Powiatowego Urzędu Pracy na temat bezrobocia absolwentów szkół ponadgimnazjalnych Poznania i powiatu poznańskiego z roku szkolnego 2011/2012 w 2012 roku 54 433 absolwentów ukończyło szkoły ponadgimnazjalne oraz uczelnie wyższe na terenie aglomeracji poznańskiej o 0,5% mniej w stosunku do danych z poprzedniego roku. Odnotowano 25,6% (514 osób) wzrost liczby osób kończących policealne szkoły zawodowe oraz 6% (60 osób) wzrost liczby absolwentów szkół zasadniczych zawodowych. W 2012 roku nastąpił spadek liczby absolwentów szkół wyższych o 2,27% (974 osoby). Od marca 2012 do końca lutego 2013 w PUP zarejestrowało się 1783 absolwentów, co stanowiło 3,3% wszystkich absolwentów, na przestrzeni kilku lat nie odnotowano szczególnego wzrostu tej grupy bezrobotnych. Większość bezrobotnych absolwentów (53,73%) stanowią osoby kończące uczelnie

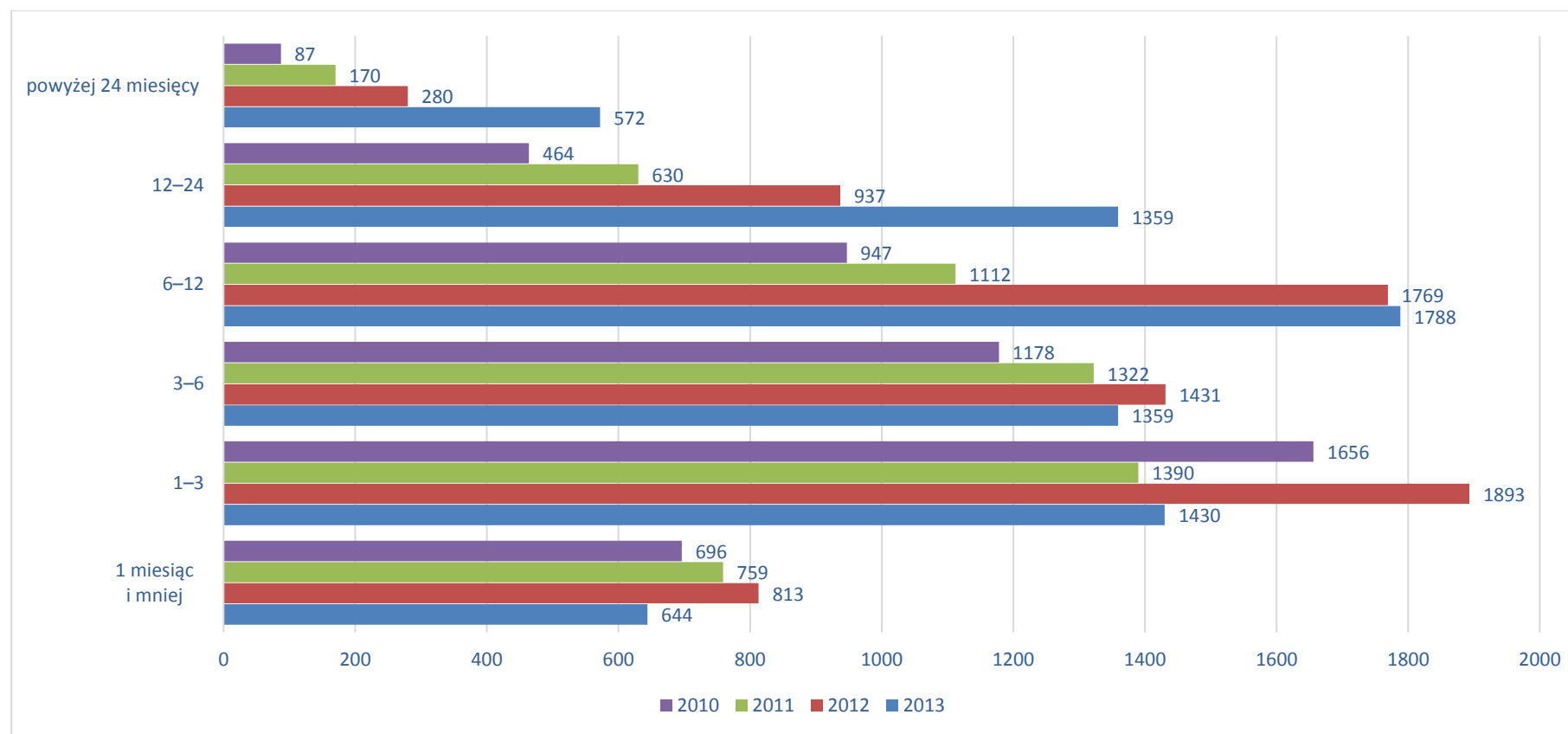
wyższe. Z danych PUP w Poznaniu wynika, iż do końca lutego 2013r. 464 osoby (ponad 26% zarejestrowanych absolwentów) znalazło pracę lub założyło działalność gospodarczą, a 235 osób (ponad 13% zarejestrowanych absolwentów) utraciło status bezrobotnego z innych przyczyn.

Z uwagi na wzrost stopy bezrobocia w latach 2010-2012, wzrost liczby osób bezrobotnych na przestrzeni tych lat nastąpił we wszystkich przedziałach czasu pozostawania bez pracy (patrz wykres nr 5). W 2013 roku zauważalne są dwie dominujące tendencje w liczbie osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, mianowicie spadek liczby osób pozostających bez pracy 6 miesięcy i krócej oraz wzrost liczby osób będących bezrobotnymi dłużej niż 6 miesięcy w tym długotrwale

bezrobotnych. Najbardziej negatywne skutki dla osoby bezrobotnej oraz jej najbliższego otoczenia niesie za sobą bezrobocie długotrwałe, czyli pozostawanie w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu

pracy. W latach 2010-2013 przybyło 1429 osób długotrwałe bezrobotnych, odsetek tych osób wzrósł o 14,3% i wyniósł w 2013 r. 33,4% tj. 2387 osób. Bezrobocie długotrwałe jest czynnikiem najsilniej skorelowanym z występowaniem ubóstwa oraz ekskluzji społecznej.

Wykres nr 5 Liczba osób bezrobotnych z powiatu poznańskiego według czasu pozostawiania bez pracy

Źródło: tabele wynikowe GUS „Rynek Pracy w województwie wielkopolskim w 2010, 2011, 2012, 2013 roku”

W latach 2010-2012 osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędzie pracy jako osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły ponad 80% wszystkich zarejestrowanych osób w powiecie poznańskim, natomiast w województwie ta zbiorowość bezrobotnych stanowiła 89,9% ogółu zarejestrowanych.

Z uwagi na wzrost stopy bezrobocia w latach 2010-2012, wzrost liczby osób bezrobotnych na przestrzeni tych lat nastąpił w większości kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W 2013 r. największy przyrost - prawie 28% w stosunku do 2012 roku odnotowano w kategorii osób długotrwale bezrobotnych, natomiast wśród bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia przyrost w porównaniu do roku 2012 wyniósł 14%. W 2013 roku spadek liczby osób bezrobotnych w stosunku do 2012 roku nastąpił w następujących kategoriach: osób do 25 roku życia o 19%, bez kwalifikacji zawodowych prawie o 3%, bez doświadczenia zawodowego o 4% oraz bez wykształcenia średniego o 0,5%. Sytuacja osób w wieku do 25 roku życia na rynku pracy oraz osób długotrwale bezrobotnych została omówiona powyżej.

W 2013 r. prawie 29% ogółu bezrobotnych stanowiły osoby powyżej 50 roku życia, prawie 10% kobiety, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka, nieco ponad 24% osoby bez kwalifikacji zawodowych, prawie 14% osoby bez doświadczenia zawodowego, 52% osoby bez wykształcenia średniego, 10% samotnie wychowujący i 4,7% osoby niepełnosprawne.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie poznańskim może odbywać się w warsztatach terapii zajęciowej (6)¹², klubach integracji społecznej (3), spółdzielniach socjalnych (5), zakładach pracy chronionej (30) oraz w spółdzielniach inwalidów (1).

¹² W nawiasach wpisano liczbę podmiotów danego typu w powiecie poznańskim. Dane dotyczące liczby podmiotów pochodzą z baz danych dostępnych na stronie internetowej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. <http://www.bip-i.pl/rejestr-ewidencje-i-archiwizacja/wydzial-polityki-spoecznej>

Tabela nr 2 Struktura osób zarejestrowanych, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie poznańskim

ROK	WSZYSCY ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI W POWIECIE POZNAŃSKIM	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, BĘDĄCY W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY									
		Z OGÓŁU BEZROBOTNYCH W POWIECIE POZNAŃSKIM									
		PO ODBYCIU KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI	W WIEKU		DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI	KOBIETY, KTÓRE NIE PODJĘŁY ZATRUDNIENIA PO URODZENIU DZIECKA	BEZ KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH	BEZ DOŚWIADCZENIA ZAWODOWEGO	BEZ WYKSZTAŁCENIA ŚREDNIEGO	SAMOTNIE WYCHOWUJĄCY CO NAJMNIEJ JEDNO DZIECKO W WIEKU DO 18 ROKU ŻYCIA	NIEPEŁNOSPRAWNI
			DO 25 RŻ	POWYŻEJ 50 RŻ							
2010	5028	75	1095	1099	958	250	1235	999	2396	415	180
2011	5383	123	994	1246	1201	399	1504	846	2669	518	202
2012	7123	156	1154	1765	1720	614	1778	1014	3739	685	256
2013	7152 ↑	174 ↑	935 ↓	2044 ↑	2387 ↑	657 ↑	1731 ↓	973 ↓	3721 ↓	706 ↑	337 ↑

Źródło: Biuletyny Informacyjne WUP w Poznaniu za lata 2010, 2011, 2012 i 2013

Średnio ponad 2 osoby przypadają w 2010 r. i 2011 r. na 1 ofertę pracy, w 2012 r. - 3 osoby. Przedsiębiorcy nie mają obowiązku zgłaszać ofert pracy do powiatowych urzędów pracy, do poszukiwań pracowników

korzystają z prywatnych agencji pośrednictwa pracy, bądź też portali internetowych poświęconych poszukiwaniu pracy. Widoczny wzrost odnotowano w liczbie ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Tabela nr 3 Oferty pracy dla powiatu poznańskiego zgłoszone w powiatowym urzędzie pracy

ROK	OGÓŁEM	Z OGÓŁEM OFERTY DLA WYBRANYCH KATEGORII OSÓB BEZROBOTNYCH				
		STAŻE	PRZYGOTOWANIE ZAWODOWE DOROSŁYCH	PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE	DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH	DLA OSÓB W OKRESIE DO 12 MIESIĘCY OD DNIA UKOŃCZENIA NAUKI
2010	2411	578	10	57	85	–
2011	2354	91	2	25	112	–
2012	2404	167	4	29	156	–

Źródło: tabela wynikowa GUS „Rynek Pracy w województwie wielkopolskim w 2010, 2011, 2012 roku”

Niepokojącym trendem na przestrzeni lat 2010-2012 jest spadek liczby bezrobotnych którzy podjęli pracę. Obserwując sytuację i ogólne tendencje

występujące na rynku pracy na przestrzeni kilku ostatnich lat można zauważyć, iż rynek pracy w Polsce jest „rynkiem pracodawcy”.

Tabela nr 4 Bezrobotni którzy podjęli pracę

ROK	OGÓŁEM	Z OGÓŁEM					
		KOBIETY	OSOBY DOTYCHCZAS NIEPRACUJĄCE	PODEJMUJĄCY PRACĘ		ROBOTY PUBLICZNE	WŁASNĄ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ
				SEZONOWĄ	INTERWENCYJNĄ		
2010	499	294	115	–	3	–	brak danych
2011	340	211	70	–	–	–	14
2012	309	174	37	–	–	–	24

Źródło: tabela wynikowa GUS „Rynek Pracy w województwie wielkopolskim w 2010, 2011, 2012 roku”

Tabela nr 5 Uszeregowanie gmin w powiecie poznańskim według wybranych cech

GMINY W POWIECIE POZNAŃSKIM	PRACUJĄCY ^A NA 1000 LUDNOŚCI						BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W % BEZROBOTNYCH OGÓŁEM*											
							W WIEKU 24 LAT I MNIEJ						Z WYKSZTAŁCENIEM WYŻSZYM					
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
GMINY MIEJSKIE	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2010	2010	2011	2011	2012	2012
Luboń	149,1	18	146,2	18	128,2	18	17,9	7	15,8	5	15,9	4	17,5	17	19,2	17	16,9	17
Puszczykowo	203,6	17	200,7	17	201,2	17	15,1	3	11,7	1	16,1	5	34	19	23,5	19	18,8	18

GMINY MIEJSKO- WIEJSKIE																		
Buk	250,2	18	259,8	16	269,5	16	27,3	40	23,5	20	16,2	3	13,4	86	9,9	66	11,1	70
Kostrzyn	186	32	180,4	33	168,0	37	24,3	17	18,2	2	17,3	5	9,1	65	7,5	36	10,0	61
Kórnik	414,2	1	484,3	1	497,3	1	29,6	56	21,7	10	16,0	2	19,1	89	21,7	90	18,1	89
Mosina	150,5	47	146,2	55	139,4	60	25,8	28	19,0	5	18,7	8	12,6	84	13,1	85	13,3	88
Murówana Goślina	162,6	38	157,5	43	162,4	40	20,6	3	23,5	21	19,9	11	14,1	87	13,3	86	12,4	82
Pobiedziska	120	70	131,3	63	124,9	68	26,1	33	23,2	18	18,3	6	12,9	85	11,1	76	13,2	87
Stęszew	241,6	19	248,8	18	265,2	17	27,9	48	24,1	27	22,2	18	8	48	8,9	51	11,1	71
Swarzędz	320,9	5	286,9	12	300,0	11	21,5	6	17,1	1	14,7	1	22,4	90	19,2	89	20,7	90
GMINY WIEJSKIE																		
Czerwonak	252,2	10	261,9	9	246,0	12	21,2	7	20,1	8	12,7	2	20,6	111	20,6	111	20,7	112
Dopiewo	224	12	217,6	14	216,3	14	18,3	5	15,8	3	13,3	3	23,5	115	23,2	115	18,6	110
Kleszczewo	119,3	43	111,2	52	108,9	58	25,3	17	25,4	23	15,1	5	17,9	109	17,8	109	21,2	113
Komorniki	471,6	2	448,4	3	449,6	3	17,4	2	17,7	4	10,9	1	20,6	112	22,4	113	22,1	116
Rokietnica	151,1	24	142,8	27	150,4	27	18,1	4	19,2	6	13,6	4	21,3	113	23,3	116	21,8	115
Suchy Las	399,3	4	414,2	4	404,6	4	14,9	1	13,4	2	15,2	6	31,7	117	27,3	117	22,6	117
Tarnowo Podgórne	858,6	1	826,9	1	820,9	1	17,7	3	10,9	1	18,2	7	25,4	116	22,2	112	18,4	109

Źródło: tabela wynikowa GUS „Rynek Pracy w województwie wielkopolskim w 2010, 2011, 2012 roku”

Przypisy do tabeli:

1. „a” Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.
2. „b” Mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.
3. A – Poziom wskaźnika, B – Lokata wśród gmin województwa wielkopolskiego.

4. Dla wskaźników oznaczonych znakiem „*” ustalono kolejność, rozpoczynając od liczby najmniejszej; w pozostałych przypadkach – rozpoczynając od liczby największej. Gminy zostały uszeregowane w ramach poszczególnych rodzajów gmin, tj. miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich.

3.4. Infrastruktura społeczna w powiecie

Infrastruktura społeczna służy zaspokojeniu potrzeb społecznych i kulturalnych. W jej skład wchodzi różnego rodzaju placówki oświatowe (np. przedszkola, szkoły) oraz instytucje należące do służby zdrowia (np. ośrodki zdrowia, szpitale) i zapewniające dostęp do szeroko rozumianej kultury (np. teatry, biblioteki). Pod koniec 2012 r. w powiecie poznańskim oddanych zostało 2 527 budynków mieszkalnych do użytkowania. W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców przypada tu prawie 114 mieszkań, a na 1000 zawartych małżeństw liczba ta wynosi 2 254 (wartości te są prawie trzykrotnie wyższe niż dla średniej wojewódzkiej, a powiat poznański zajmuje pod tym względem pierwsze miejsce w województwie)¹³. Gminy powiatu poznańskiego dysponują 207 lokalami socjalnymi (w porównaniu z rokiem 2010 nastąpił wzrost o 24 %), przy czym złożonych na nie zostało 309 wniosków¹⁴.

Pod koniec 2012 r. na terenie powiatu poznańskiego działały 22 żłobki (wliczając w to kluby malucha) oferujące miejsca 451 dzieciom¹⁵, co na tle pozostałych powiatów województwa wielkopolskiego jest bardzo dobrym wynikiem (zwłaszcza w kontekście tego, że aż 13 z nich nie dysponowało ani jednym żłobkiem czy klubem malucha)¹⁶. Odsetek dzieci w wieku 0-3 lata objętych opieką żłobkową wzrósł od 2010 r. czterokrotnie i w roku 2012 wyniósł 2,3%. Zdecydowanie bardziej dostępne dla mieszkańców powiatu są jednak przedszkola i punkty przedszkolne – z 208 placówek wychowania przedszkolnego skorzystało 14 705 dzieci (tutaj odsetek

dzieci w wieku 3-6 lat wzrósł nieznacznie z 71,7 % do 77%. Niestety, na terenie powiatu nie funkcjonuje żadne przedszkole specjalne.

Z kolei, do 88 szkół podstawowych (z czego 4 to szkoły specjalne) uczęszcza 21 573 uczniów. Wszystkie szkoły oferują dzieciom dostęp do świetlicy przyszkolnej, jednak 53% z nich nie posiada szkolnej stołówki. Powiat dysponuje także 52 gimnazjami (do których uczęszcza 9 906 uczniów) i 57 szkołami ponadgimnazjalnymi.

Niekorzystnie na tle innych powiatów województwa wielkopolskiego wypada współczynnik ilości uczniów szkół ponadgimnazjalnych na 1 komputer z Internetem – wynosi zaledwie 60,4 %. Wydatki na oświatę i wychowanie stanowiły 16,9% w budżecie powiatu na 2012 r.

Powiat poznański dysponuje dodatkowo 104 świetlicami i klubami dla dzieci i młodzieży (wzrost z 84 w 2010 r.), 65 bibliotekami publicznymi, 23 domami kultury. W jego zasobie znajduje się także 149 boisk sportowych oraz 160 boisk przyszkolnych¹⁷.

W latach 2010-2012 zmalała liczba mieszkańców powiatu przypadających na 1 przychodnię lekarską (z 3030 na 2182), co przy ogólnym wzroście liczby ludności oznacza zwiększenie ich dostępu. Jednak niekorzystnie kształtuje się wskaźnik dostępu do miejsc w szpitalach – w 2012 r. na 10 tys. ludności wynosił on 23,1% średniej wartości dla całego województwa. Przeciętnie w ciągu roku 1 mieszkańcowi powiatu udzielono 3,7 porady podstawowej opieki zdrowotnej (średnia dla województwa wynosi 4,2)¹⁸.

¹³ stan na 31.12.2012 r., Bank Danych Lokalnych, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=18&p_nts=-4&p_tery=422

¹⁴ Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok.

¹⁵ stan na 31.12.2012 r., Bank Danych Lokalnych,

¹⁶ Społeczno-ekonomiczne aspekty wsparcia funkcji opiekuńczej rodzin na terenie województwa wielkopolskiego, ROPS Poznań, 2013 r.

¹⁷ Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok

¹⁸ http://www.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_wielkopolskie/portrety_powiatow/powiat_poznanski.pdf

Do zasobu instytucjonalnego pomocy społecznej na terenie powiatu poznańskiego należą:

- **1 dom pomocy społecznej** w Lisówkach na 100 miejsc (w 2012 r. skorzystało 119 os.), prowadzony przez powiat poznański – przeznaczony dla osób w podeszłym wieku wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.
- **7 ośrodków wsparcia** posiadających 318 miejsc, z których skorzystały 272 osoby, w tym:
 - **3 środowiskowe domy samopomocy** łącznie na 60 miejsc, skorzystały 62 os. – ich celem jest wspieranie, usamodzielnianie oraz integracja ze środowiskiem osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez usprawnienia do funkcjonowania w społeczeństwie, rehabilitację fizyczną, wspieranie psychologiczno-pedagogiczne i edukacyjno-terapeutyczne (w Kórniku, Swarzędzu i Puszczykowie – o zasięgu powiatowym),
 - **1 dzienny dom pomocy**, 20 miejsc, skorzystało 11 os. (gm. Swarzędz)
 - **3 kluby samopomocy**, 280 miejsc, skorzystało 199 os. (gm. Czerwonak)
- **1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej** w Kobylnicy, zapewniający kompleksową pomoc osobom i rodzinom będącym w różnego typu kryzysach, ze szczególnym uwzględnieniem ofiar przemocy w rodzinie. Ośrodek świadczy pomoc ambulatoryjnie oraz

dysponuje 16. miejscami całodobowego pobytu (w 2012 r. skorzystało 174 os.)

- **5 mieszkań chronionych** przeznaczonych dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych z terenu powiatu poznańskiego, nie dysponujących własnym mieszkaniem lub pozbawionych możliwości powrotu do rodziny, a wskazujących w planie usamodzielnienia powiat poznański jako miejsce osiedlenia. W Kobylnicy funkcjonują 3. mieszkania chronione przeznaczone dla 4. osób a w Kórniku funkcjonują 2. mieszkania chronione przeznaczone dla 5. osób
- **3 placówki wsparcia dziennego** wspierające rodzinę w pełnieniu jej funkcji, 1 – w gm. Swarzędz (w formie specjalistycznej), 2 w gm. Kleszczewo (w formie opiekuńczej). W 2013 r. z ich oferty skorzystało 52 dzieci.¹⁹
- **60 świetlic (26 - opiekuńczo-wychowawczych, 23 - środowiskowych, 7 - socjoterapeutycznych, 2 - kluby młodzieży, 1 – integracyjno – terapeutyczna, 1 – ogólna).**²⁰
- **3 placówki opiekuńczo-wychowawcze** – 68 miejsc, w 2012 r. skorzystały 94 os.
 - Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy (OWR) jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego i interwencyjnego przeznaczoną dla 28 wychowanków z 20 miejscami socjalizacyjnymi i 8 miejscami interwencyjnymi. Do grupy interwencyjnej przyjmowane są dzieci znajdujące się w sytuacjach wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania opieki

¹⁹ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za II półrocze 2013 r.

²⁰ Opracowano na podstawie danych z Biuletynu Informacji Publicznej http://www.pcp.poznan.bip.net.pl/?p=document&action=show&id=123&bar_id=41

i wychowania. Podczas pobytu dziecka w grupie socjalizacyjnej prowadzone są zajęcia wychowawcze, korekcyjne, logopedyczne, terapeutyczne i rekompensujące brak wychowania w rodzinie a także mające na celu wyrównanie opóźnień rozwojowych i szkolnych. Podejmowane są działania mające umożliwić dziecku powrót do rodziny naturalnej bądź umieszczenia w rodzinie zastępczej/adopcyjnej czy też innej formie opieki zastępczej.

- Dom Dziecka w Kórniku – Bninie jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego zapewniającą opiekę i wychowanie dzieciom potrzebującym opieki zastępczej w wieku od 10 lat. Placówka prowadzi zajęcia wychowawcze, korekcyjne, logopedyczne, terapeutyczne i rekompensujące brak wychowania w rodzinie. Stara się dbać o wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych. Pracownicy opiekujący się swoimi podopiecznymi podejmują działania mające umożliwić dzieciom powrót do rodziny naturalnej, umieszczenia w rodzinie zastępczej, adopcyjnej bądź działania zmierzające do zabezpieczenia opieki w placówce innego typu. Placówka przeznaczona jest dla 30. dzieci.
- Dom Rodzinny w Swarzędzu jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego. Placówka tworzy jedną, wielodzietną rodzinę dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej. W Domu wychowują się dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się. Placówka umożliwia wspólne wychowanie i opiekę rodzeństwu, zapewnia dzieciom

kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych²¹.

- **9 jednostek specjalistycznego poradnictwa** (3 – gm. Puszczykowo, 3 – gm. Kleszczewo, 1 – gm. Kostrzyn, 2 – gm. Mosina)²².

²¹ Opracowano na podstawie danych z Biuletynu Informacji Publicznej http://www.pcprpoznan.bip.net.pl/?c=85_oraz Sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za 2012 r.

²² Dane Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, <http://www.bip-i.pl/rejestry-ewidencje-i-archiwa/wydzial-polityki-spoecznej>

3.5. Pomoc społeczna w powiecie

W 2013 r. świadczeń pomocy społecznej w wysokości 15 326 602 zł udzielono **8 392 mieszkańcom**, co stanowiło 2,4% ogółu ludności powiatu poznańskiego. W 2013 roku świadczeniobiorcy w powiecie poznańskim stanowili 5,3% świadczeniobiorców w województwie wielkopolskim. 67,4%

świadczeniobiorców w powiecie poznańskim pobierało świadczenia pieniężne. Na przestrzeni ostatnich lat liczba świadczeniobiorców wzrosła o 6,2 % (z 7 904 os. w 2011 r.). Pracą socjalną objętych zostało 5 183 rodzin, a z poradnictwa specjalistycznego skorzystało 948 rodzin.

Tabela nr 6 Świadczenia w pomocy społecznej

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW								
			OGÓŁEM			ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE			ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE		
			2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
1	Buk	miejsko-wiejska	291	303	299	179	202	199	119	156	176
2	Czerwonak	wiejska	467	473	502	401	410	444	125	112	121
3	Dopiewo	wiejska	501	453	624	501	453	624	0	0	0
4	Kleszczewo	wiejska	219	217	252	126	129	151	134	137	107
5	Komorniki	wiejska	189	192	161	189	192	156	0	0	79
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	439	433	443	328	322	331	125	122	125
7	Kórnik	miejsko-wiejska	565	591	670	380	389	441	296	314	243
8	Luboń	miejska	564	588	660	319	317	331	283	320	369
9	Mosina	miejsko-wiejska	622	731	833	396	478	532	436	429	335
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	325	336	367	190	217	257	137	121	113
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	533	583	622	209	237	320	450	463	452
12	Puszczykowo	miejska	355	345	330	186	169	253	264	268	146
13	Rokietnica	wiejska	335	366	419	177	200	217	162	171	207
14	Słuszcz	miejsko-wiejska	407	408	481	257	260	309	153	155	176
15	Suchy Las	wiejska	224	248	282	152	166	187	84	106	117
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	745	786	806	461	441	441	309	374	411
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	674	617	636	492	443	458	228	215	200
ŁĄCZNIE OPS:			7 455	7 670	8 387	4 943	5 025	5 651	3 305	3 463	3 377
PCPR			449	5	5	449	5	5	0	3	4
OPS+PCPR			7 904	7 675	8 392	5 392	5 030	5 656	3 305	3 466	3 381

Źródło: Sprawozdanie resortowe MPIPS-03 za 2011, 2012, 2013r.

W powiecie poznańskim odsetek świadczeniobiorców świadczeń pieniężnych ze wszystkich osób którym decyzją przyznano świadczenie w latach 2011-2013 utrzymywał się na stałym poziomie ponad 65%, dla województwa wskaźnik ten osiągnął wartość 51%. Gminy w których ponad

70% świadczeniobiorców otrzymywało świadczenia pieniężne to: Tarnowo Podgórne, Kostrzyn, Czerwonak. Gminy w których wszyscy świadczeniobiorcy otrzymali świadczenie pieniężne to: Dopiewo i Komorniki (patrz tabela nr 7).

Tabela nr 7 Odsetek świadczeniobiorców świadczeń pieniężnych w liczbie wszystkich świadczeniobiorców

LP.	GMINA	TYP GMINY	ODSETEK ŚWIADCZENIOBIORCÓW ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH WE WSZYSTKICH ŚWIADCZENIOBIORCACH		
			2011	2012	2013
1	Buk	miejsko-wiejska	61,5%	66,7%	66,6%
2	Czerwonak	wiejska	85,9%	86,7%	88,4%
3	Dopiewo	wiejska	100,0%	100,0%	100,0%
4	Kleszczewo	wiejska	57,5%	59,4%	59,9%
5	Komorniki	wiejska	100,0%	100,0%	96,9%
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	74,7%	74,4%	74,7%
7	Kórnik	miejsko-wiejska	67,3%	65,8%	65,8%
8	Luboń	miejska	56,6%	53,9%	50,2%
9	Mosina	miejsko-wiejska	63,7%	65,4%	63,9%
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	58,5%	64,6%	70,0%

11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	39,2%	40,7%	51,4%
12	Puszczykowo	miejska	52,4%	49,0%	76,7%
13	Rokietnica	wiejska	52,8%	54,6%	51,8%
14	Stęszew	miejsko-wiejska	63,1%	63,7%	64,2%
15	Suchy Las	wiejska	67,9%	66,9%	66,3%
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	61,9%	56,1%	54,7%
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	73,0%	71,8%	72,0%
ŁĄCZNIE dla powiatu:			66,3%	65,5%	67,4%

Źródło: Sprawozdanie resortowe MPIPS-03 za 2011, 2012, 2013r.

Ważnym elementem pracy z klientem zgłaszającym się po wsparcie jest kontrakt socjalny, który został wprowadzony wraz z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej. Kontrakt, jako bardzo ważne narzędzie pracy w rękach pracownika socjalnego, to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny (ustawa o pomocy społecznej). Pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt z osobą lub rodziną w trudnej sytuacji życiowej. Kontrakt określa zasady współdziałania tych osób z ośrodkiem pomocy społecznej. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego lub niedotrzymywanie jego postanowień

mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylenia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Z perspektywy zmiany paradygmatu z opiekuńczego na pomocowy, praca socjalna zyskała narzędzie, które ma wpływać z jednej strony na ograniczenie działań asekuracyjnych wobec klienta, natomiast z drugiej strony na intensyfikację działań integrujących i włączających.

Gminy, które wyróżniają się pod względem liczby podpisanych kontraktów w 2013 r. to: Czerwonak, Luboń oraz Swarzędz.

Tabela nr 8 Liczba kontraktów socjalnych zawartych w gminach powiatu poznańskiego w latach 2011-2013

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA KONTRAKTÓW SOCJALNYCH		
			2011	2012	2013
1	Buk	miejsko-wiejska	3	12	7
2	Czerwonak	wiejska	57	115	98
3	Dopiewo	wiejska	30	12	0
4	Kleszczewo	wiejska	8	13	11
5	Komorniki	wiejska	6	13	11
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	0	0	0
7	Kórnik	miejsko-wiejska	0	15	0
8	Luboń	miejska	34	65	36
9	Mosina	miejsko-wiejska	2	5	8
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	8	17	16
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	12	35	30
12	Puszczykowo	miejska	15	25	26
13	Rokietnica	wiejska	8	16	11
14	Stęszew	miejsko-wiejska	0	0	0
15	Suchy Las	wiejska	45	8	30
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	15	50	55
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	0	0	0
ŁĄCZNIE dla powiatu:			243	401	339

Źródło: Sprawozdanie resortowe MPIPS-03 za 2011, 2012, 2013r.

Na pomoc społeczną oraz pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w 2012 r. przeznaczonych zostało 15% środków budżetu powiatu poznańskiego. Ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2012 wynika, że na ten cel (łącznie z dotacjami ze źródeł zewnętrznych) przeznaczono 135 058 620 zł.

Największe kwoty na realizację zadań własnych i zleconych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej powiatu poznańskiego w 2012 r. zostały wydatkowane w kategoriach:

- Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego – 40%,
- Utrzymanie ośrodków pomocy społecznej – 10,2%,
- Utrzymanie domów pomocy społecznej – 6,7%,
- Utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych – 5,9%,
- Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 5,4%,
- Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych – 4,5%,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 4,2%,
- Utrzymanie rodzin zastępczych – 3,2%²³.

3.6. Kadra pomocy społecznej

Kadrę pomocy społecznej na terenie powiatu poznańskiego tworzy 397 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Na terenie powiatu poznańskiego zatrudnionych jest 124 pracowników socjalnych (z czego 96 posiada wyższe wykształcenie). W 17 ośrodkach pomocy społecznej zlokalizowanych na terenie każdej z gmin pracuje ich 116,

a 8 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 34 z nich, a specjalizację II stopnia zdobyło 7 pracowników w powiecie, Art. 110 ust.11 Ustawy o pomocy społecznej nakłada na OPS obowiązek zatrudniania 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców gminy, nie mniej jednak niż 3 pracowników. Ten obowiązek spełniają zaledwie 2 gminy powiatu poznańskiego. Jeśli natomiast chodzi o ilość pracowników socjalnych przypadających na ilość środowisk objętych pracą socjalną, to z pominięciem gminy Tarnowo Podgórne (która znacząco zawyża wyniki) średnio na 1 pracownika socjalnego przypadają 33 rodziny – dla województwa średnia ta wynosi 50. Od 1 stycznia 2015 r. wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych ma ulec zmianie na 1 pracownika socjalnego przypadać ma maksymalnie 50 rodzin lub środowisk, co stawia powiat poznański w korzystniejszej sytuacji.

Dodatkowo, w ramach zatrudnienia pomocniczego jednostki organizacyjne pomocy społecznej powiatu poznańskiego skorzystały w 2012 r. ze wsparcia 135 wolontariuszy, jednak potrzeby przez nie zgłaszane są wyższe – warto w przyszłości rozwijać ten kierunek wsparcia pracy kadry socjalnej powiatu.

²³ Dane pochodzą ze Sprawozdania Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok

Tabela nr 9. Liczba pracowników socjalnych przypadających na liczbę rodzin objętych pracą socjalną

GMINA	LICZBA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH/ LICZBA RODZIN (W TYM OSÓB SAMOTNIE GOSPODARUJĄCYCH) OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ
Buk	0,09
Czerwonak	0,04
Dopiewo	0,01
Kleszczewo	0,02
Komorniki	0,03
Kostrzyn	0,03
Kórnik	0,02
Luboń	0,03
Mosina	0,01
Murowana Goślina	0,01
Pobiedziska	0,02
Puszczykowo	0,04
Rokietnica	0,02
Stęszew	0,03
Suchy Las	0,07
Swarzędz	0,02
Tarnowo Podgórne	4,00

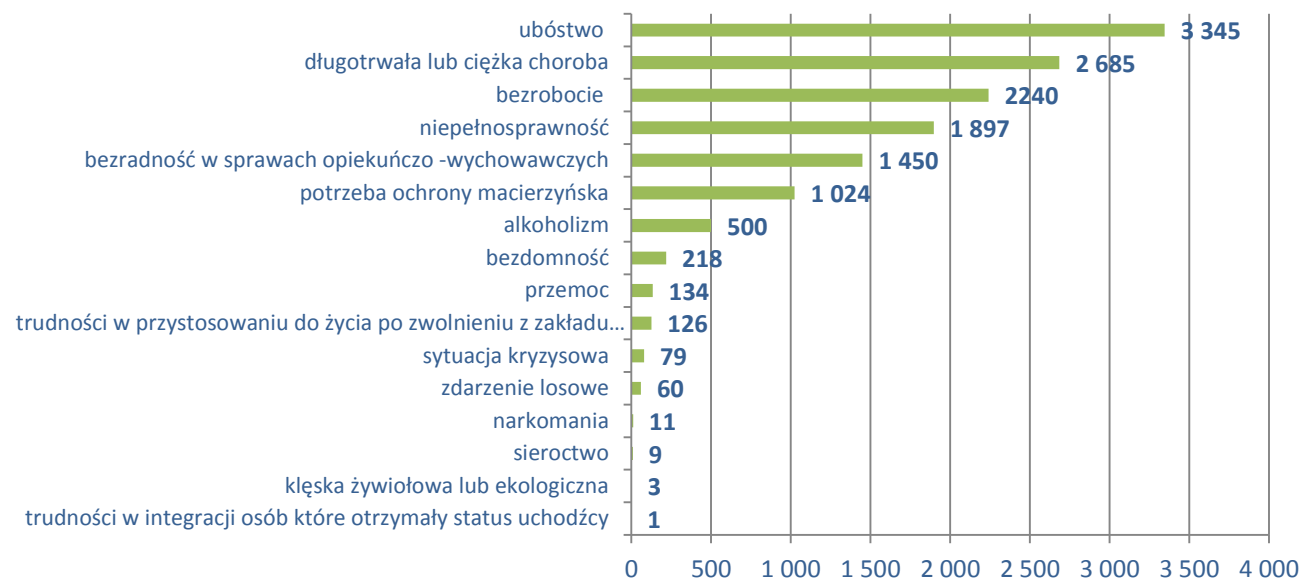
Źródło: Sprawozdanie Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2012.

3.7. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej powiecie

W tej części diagnozy zaprezentowane oraz poddane analizie zostaną statystyki dotyczące problemów społecznych, występujących w powiecie poznańskim. W Wielkopolsce w 2013 r. czterema głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia były 1. Ubóstwo (54 874 rodziny) 2. Bezrobocie (49 999 rodzin) 3. Długotrwała lub ciężka choroba (39 891 rodzin) 4. Niepełnosprawność (32 489 rodzin), w 2011 oraz 2012 r. powyższy ranking wyglądał podobnie.

W 2013 roku w powiecie poznańskim z pomocy i wsparcia skorzystało łącznie 13 782 rodzin. Głównymi przyczynami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej były: 1. Ubóstwo (3 345 rodzin), 2. Długotrwała lub ciężka choroba (2 685 rodzin), 3. Bezrobocie (2 240 rodzin), 4. Niepełnosprawność (1 897 rodzin). Powody udzielania pomocy i wsparcia według liczby rodzin korzystających w 2013 r. przedstawia wykres nr 6.

Wykres nr 6 Powody udzielania pomocy i wsparcia (wg liczby rodzin korzystających) w powiecie poznańskim w roku 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania resortowego MPIPS-03 za rok

W dalszej części diagnozy szerzej omówione zostaną najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy społecznej, a także ważne obszary działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, zwłaszcza powiatowych centrów pomocy rodzinie.

3.7.1. Ubóstwo

W powiecie poznańskim w latach 2011-2013 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tytułu ubóstwa o 794 rodziny. W 2013 r. odsetek rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa stanowił 55,9% rodzin korzystających z pomocy ogółem. Analizując wyniki Oceny zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za 2012 rok w Wielkopolsce głównym powodem udzielania pomocy i wsparcia przez ośrodki pomocy społecznej było ubóstwo. W skali województwa z pomocy z tego tytułu w 2012 r. skorzystało 52 477 rodzin²⁴, a w 2013 r. - 54 874²⁵ rodzin. W powiecie poznańskim w 2013 roku odsetek rodzin korzystających z powodu ubóstwa stanowił 6,1% liczby rodzin korzystających z pomocy z tego tytułu w województwie wielkopolskim.

Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa ma związek między innymi ze zwaloryzowaniem kryterium dochodowego, uprawniającego do otrzymania pomocy i wsparcia. Od 1 października

2012 r. dla osoby samotnie gospodarującej ustalono kryterium w wysokości 542 zł., a dla osoby w rodzinie w wysokości 456 zł.²⁶

W 2013 r. niskim odsetkiem rodzin korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa charakteryzowały się gminy Buk i Dopiewo w obu przypadkach wskaźnik ten był niższy od średniej powiatu o niecałe 22 punkty procentowe. W latach 2011-2013 najwyższy odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wystąpił w gminie Luboń - 71,5%, 83,9% i 86,4% (patrz tabela nr 9).

²⁴ Raport Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2012, załącznik do uchwały Nr XXXV/702/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 24 czerwca 2013 r.

²⁵ Źródło danych – MPIPS-03 za 2013 r.

²⁶ Podstawa prawna – art. 9 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej – rozporządzenie Rady Ministrów z 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 823)

Tabela nr 9 Rodziny korzystające z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa w powiecie poznańskim w latach 2011-2013

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA RODZIN									ODSETEK RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY Z TYTUŁU UBÓSTWA		
			OGÓŁEM			NA WSI			LICZBA OSÓB W RODZINACH			2011	2012	2013
			2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013			
1	Buk	miejsko-wiejska	70	80	76	70	77	38	228	251	241	35,5%	37,9%	34,2%
2	Czerwonak	wiejska	138	152	210	138	152	210	377	449	574	33,9%	36,1%	46,8%
3	Dopiewo	wiejska	100	106	185	95	104	185	300	286	352	23,0%	34,6%	34,4%
4	Kleszczewo	wiejska	54	59	89	54	59	89	182	184	256	40,9%	44,0%	62,2%
5	Komorniki	wiejska	98	102	96	98	102	94	247	274	253	60,5%	61,1%	60,8%
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	159	156	178	89	88	95	410	432	488	49,1%	48,0%	54,4%
7	Kórnik	miejsko-wiejska	210	219	272	143	157	190	566	582	724	49,5%	49,7%	54,9%
8	Luboń	miejska	276	333	380	0	0	0	672	796	947	71,5%!	83,9%!	86,4%!
9	Mosina	miejsko-wiejska	278	311	396	131	162	231	432	637	1 056	60,2%	58,8%	66,2%
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	152	159	198	69	80	98	431	441	513	70,0%	67,9%	74,4%!
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	122	147	162	75	84	86	390	459	500	44,9%	47,0%	48,4%
12	Puszczykowo	miejska	79	78	93	0	0	0	168	159	194	38,3%	41,7%	47,2%
13	Rokietnica	wiejska	145	161	168	143	159	166	462	529	532	70,7%	69,4%	63,6%
14	Stęszew	miejsko-wiejska	178	168	221	133	132	167	567	517	672	63,6%	56,6%	62,8%
15	Suchy Las	wiejska	78	81	121	78	81	121	200	211	317	50,0%	47,4%	63,4%
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	207	221	255	60	59	74	493	561	644	38,9%	42,2%	46,3%
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	207	217	245	202	209	233	570	569	617	45,9%	49,9%	53,8%
ŁĄCZNIE:			2 551	2 750	3 345	1 578	1 705	2 077	6 695	7 337	8 880	48,6%	51,7%	55,9%

Źródło: Sprawozdanie resortowe MPIS-03 za 2011, 2012, 2013r.

Najbardziej rozpowszechnionym na terenie województwa wielkopolskiego programem rządowym w latach 2010-2013 była „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W powiecie poznańskim w 2012 r. z programu Pomoc Państwa w zakresie dożywiania skorzystało 6 447 osób, w województwie 142 112 osób. Na przestrzeni lat 2010-2012 liczba osób korzystających w powiecie była zmienna, najwięcej osób skorzystało

z programu w 2010r. Na przestrzeni lat 2010-2012 wzrósł odsetek dzieci do lat 7 korzystających z programu, w 2012 r. odsetek ten wyniósł 21,2%, w latach 2010-2011 – 17%. Wysokim odsetkiem dzieci do 7 roku życia w ogólnej liczbie korzystających z Programu w 2012 r. charakteryzowała się gmina miejsko-wiejska - Murowana Goślina (72,2%). W województwie dzieci do lat 7 stanowiły 15,9% liczby ogółu korzystających.

Uczniowie do czasu zakończenia szkoły ponadgimnazjalnej w 2012 r. stanowili prawie 35% ogółu korzystających z programu. Podobnie sytuacja

kształtowała się w całym województwie, gdzie uczniowie stanowili 35,2% liczby ogółu korzystających.

Tabela nr 10 Rzeczywista liczba osób objętych programem Pomoc Państwa w zakresie Dożywiania w powiecie poznańskim.

LP.	GMINA	TYP GMINY	PROGRAM "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"							
			OGÓŁEM	W TYM NA WSI	DZIECI DO 7 ROKU ŻYCIA			UCZNIOWIE DO CZASU UKOŃCZENIA SZKOŁY PONADGIMNAZJALNEJ		
					OGÓŁEM	% Z OGÓŁU KORZYSTAJĄCYCH	W TYM NA WSI	OGÓŁEM	% Z OGÓŁU KORZYSTAJĄCYCH	W TYM NA WSI
1	Buk	miejsko-wiejska	378	377	69	18,3%	69	114	30,2%	113
2	Czerwonak	wiejska	580	580	133	22,9%	133	135	23,3%	135
3	Dopiewo	wiejska	242	226	25	10,3%	20	105	43,4%	94
4	Kleszczewo	wiejska	222	222	42	18,9%	42	73	32,9%	73
5	Komorniki	wiejska	228	228	28	12,3%	28	110	48,2%	110
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	192	140	31	16,1%	25	92	47,9%	74
7	Kórnik	miejsko-wiejska	430	313	77	17,9%	54	166	38,6%	128
8	Luboń	miejska	304	0	68	22,4%	0	145	47,7%	0
9	Mosina	miejsko-wiejska	596	364	115	19,3%	68	213	35,7%	130
10	Murwana Goślina	miejsko-wiejska	248	153	179	72,2%	105	69	27,8%	48
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	567	359	82	14,5%	54	207	36,5%	136
12	Puszczykowo	miejska	265	0	33	12,5%	0	71	26,8%	0
13	Rokietnica	wiejska	144	144	58	40,3%	58	85	59,0%	85
14	Stęszew	miejsko-wiejska	217	149	35	16,1%	23	126	58,1%	84
15	Suchy Las	wiejska	247	247	53	21,5%	53	63	25,5%	63
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	884	312	203	23,0%	78	250	28,3%	92
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	703	133	136	19,3%	28	215	30,6%	111
Łącznie dla powiatu w 2012 r.:			6 447	3 947	1 367	21,2%	838	2 239	34,7%	1 476
2011 r.:			6409	3950	1092	17,0%	674	2140	33,4%	1423
2010 r.:			6 837	4 275	1 180	17,3%	721	2 473	36,2%	1 563

Źródło: Sprawozdanie Pomoc Państwa w zakresie Dożywiania za lata 2010-2012

3.7.2. Bezrobocie

Na przestrzeni lat 2011-2013 liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezrobocia wzrosła w powiecie o 599 rodzin i w 2013 r. wyniosła 2 240. W latach 2011-2013 wzrósł również odsetek tych rodzin w liczbie korzystających ogółem o nieco ponad 6%. Największy odsetek rodzin korzystających z powodu bezrobocia ze wsparcia odnotowały gminy: Komorniki (46,2%), Luboń (54,5%) oraz Suchy Las (46,6%). Analizując wartości bezwzględne, najwięcej rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia w 2013 r. zamieszkiwało gminy: Mosina (253), Luboń (240) i Swarzędz (180).

Bezrobocie w województwie wielkopolskim było na drugim miejscu zaraz po ubóstwie, jako najczęstszy powód udzielania pomocy i wsparcia, z tego tytułu z pomocy skorzystało w 2013 r. 49 999 rodzin. W powiecie poznańskim na przestrzeni lat 2010-2013 wzrosła stopa bezrobocia rejestrowanego (patrz wykres nr 1), co również przyczyniło się do wzrostu liczby rodzin korzystających z pomocy z tego powodu. Kwestia bezrobocia w powiecie poznańskim została szerzej omówiona w części dotyczącej lokalnego rynku pracy.

Tabela nr 11 Rodziny korzystające z pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia w powiecie poznańskim w latach 2011-2013

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA RODZIN									ODSETEK RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY Z TYTUŁU BEZROBOCIA		
			OGÓŁEM			NA WSI			LICZBA OSÓB W RODZINACH			2011	2012	2013
			2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013			
1	Buk	miejsko-wiejska	59	79	93	58	75	53	200	261	306	29,9%	37,4%	41,9%
2	Czerwonak	wiejska	104	120	160	104	120	160	304	352	482	25,6%	28,5%	35,6%
3	Dopiewo	wiejska	77	88	88	73	88	88	219	235	265	17,7%	28,8%	16,4%
4	Kleszczewo	wiejska	27	32	47	27	32	47	97	129	146	20,5%	23,9%	32,9%
5	Komorniki	wiejska	41	43	73	41	43	73	123	125	215	25,3%	25,7%	46,2%!
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	94	106	116	47	61	60	297	329	365	29,0%	32,6%	35,5%
7	Kórnik	miejsko-wiejska	118	137	171	85	100	121	344	388	482	27,8%	31,1%	34,5%
8	Luboń	miejska	223	218	240	0	0	0	596	570	638	57,8%!	54,9%!	54,5%!
9	Mosina	miejsko-wiejska	154	192	253	105	119	141	380	498	673	33,3%	36,3%	42,3%
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	93	100	117	44	52	58	280	309	312	42,9%	42,7%	44,0%
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	85	103	113	44	54	52	304	354	357	31,3%	32,9%	33,7%
12	Puszczykowo	miejska	54	69	76	0	0	0	131	176	177	26,2%	36,9%	38,6%
13	Rokietnica	wiejska	45	83	111	45	83	111	137	272	371	22,0%	35,8%	42,0%

14	Stęszew	miejsko-wiejska	106	105	146	73	74	96	305	294	440	37,9%	35,4%	41,5%
15	Suchy Las	wiejska	66	70	89	66	70	89	188	199	246	42,3%	40,9%	46,6%!
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	151	155	180	45	42	59	418	478	520	28,4%	29,6%	32,7%
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	144	157	167	141	153	161	416	434	450	31,9%	36,1%	36,7%
ŁĄCZNIE dla powiatu:			1 641	1 857	2 240	998	1 166	1 369	4 739	5 403	6 445	31,3%	34,9%	37,5%

Źródło: Sprawozdanie resortowe MPIPS-03 za 2011, 2012, 2013r.

3.7.3. Długotrwała lub ciężka choroba

Długotrwała choroba oznacza utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie w pełni sprawnego funkcjonowania w środowisku ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy. Ośrodki pomocy społecznej zapewniają swoim beneficjentom pomoc w postaci usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych w zakresie pielęgnacji, bądź też specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jest to kolejna pod względem częstości występowania przyczyna przyznawania świadczeń pomocy społecznej. W 2013 r. ze świadczeń z tego tytułu skorzystało 2 685 rodzin, jednak rzeczywistą pomoc uzyskało 6 056 osób w nich żyjących. W ciągu ostatnich trzech lat liczebność tej grupy świadczeniobiorców na terenie powiatu poznańskiego wzrosła o 209 rodzin, jednak odsetek rodzin korzystających z pomocy z tego powodu zmalał o 2,3 punktów procentowych i wyniósł w 2013 roku 44,9%. Oznacza to, że niemal połowa wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej w powiecie poznańskim dotknięta jest tym problemem (średnia dla województwa wielkopolskiego wynosi 38,7). Najwyższy ich odsetek występuje na terenie: gm. Swarzędz (65,2), gm. Czerwonak (63,3) i gm. Suchy Las (62,8). Obserwując uwarunkowania demograficzne (a przede wszystkim wzrost trwania średniej długości życia) w kolejnych latach należy się spodziewać wzrostu tej kategorii beneficjentów pomocy społecznej.

W 2012 r. na realizację usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych gminy powiatu poznańskiego przeznaczyły łącznie 2 182 819 zł (kwota ta wzrosła od 2010 r. o 251 052 zł)²⁷.

Niepełnosprawność w województwie wielkopolskim zajmuje czwarte miejsce, zaraz po długotrwałej lub ciężkiej chorobie, bezrobociu i ubóstwie, w zestawieniu najczęstszych powodów przyznawania pomocy i wsparcia. Z tego tytułu w Wielkopolsce w 2012 r. 39 389 rodzin otrzymało pomoc i wsparcie, natomiast w 2013 r. – 32 489 rodzin. W powiecie z powodu niepełnosprawności z pomocy i wsparcia w 2013 r. skorzystało 1897 rodzin (161 więcej aniżeli w 2010 r.), jednak odsetek rodzin korzystających z pomocy z tego powodu na przestrzeni lat 2011-2013 zmalał o nieco ponad 1%. W 2013 r. w gminie Suchy Las, Swarzędz, Tarnowo Podgórne oraz Czerwonak odsetek ten osiągnął wartość powyżej 40%, natomiast wartość dla województwa wynosiła 31,7%.

²⁷ Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok

Tabela nr 12 Rodziny korzystające z pomocy i wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w powiecie poznańskim w latach 2011-2013

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA RODZIN									ODSETEK RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY Z TYTUŁU DŁUGOTRWAŁEJ LUB CIĘŻKIEJ CHOROBY (%)		
			OGÓŁEM			NA WSI			LICZBA OSÓB W RODZINACH			2011	2012	2013
			2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013			
1	Buk	miejsko-wiejska	85	102	97	22	101	43	251	285	274	43,1	48,3	43,7
2	Czerwonak	wiejska	253	271	284	44	271	284	596	608	669	62,2	64,4	63,3
3	Dopiewo	wiejska	183	198	155	20	193	155	479	494	411	42,1	64,7	28,8
4	Kleszczewo	wiejska	45	43	39	17	43	39	122	117	110	34,1	32,1	27,3
5	Komorniki	wiejska	39	39	34	11	39	34	88	86	82	24,1	23,4	21,5
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	199	187	179	6	85	74	447	420	387	61,4	57,5	54,7
7	Kórnik	miejsko-wiejska	208	220	253	39	114	130	447	460	543	49,1	49,9	51,1
8	Luboń	miejska	88	112	104	0	0	0	174	198	168	22,8	28,2	23,6
9	Mosina	miejsko-wiejska	187	217	266	12	148	182	377	469	591	40,5	41,0	44,5
10	Murwana Goślina	miejsko-wiejska	102	101	121	12	44	57	248	226	288	47,0	43,2	45,5
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	95	108	122	6	44	56	194	240	276	34,9	34,5	36,4
12	Puszczykowo	miejska	93	82	79	0	0	0	171	158	160	45,1	43,9	40,1
13	Rokietnica	wiejska	79	74	83	4	74	83	156	147	158	38,5	31,9	31,4
14	Stęszew	miejsko-wiejska	107	120	126	14	91	93	259	282	276	38,2	40,4	35,8
15	Suchy Las	wiejska	111	116	120	18	116	120	278	281	286	71,2	67,8	62,8
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	353	348	359	23	90	84	813	794	809	66,4	66,4	65,2
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	249	223	264	65	217	255	554	508	568	55,2	51,3	58,0
ŁĄCZNIE dla powiatu:			2 476	2 561	2 685	313	1 670	1 689	5 654	5 773	6 056	47,2	48,1	44,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-03 za lata 2011-2013

3.7.4. Niepełnosprawność

Tabela nr 13 Rodziny korzystające z pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w powiecie poznańskim w latach 2011-2013

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA RODZIN									ODSETEK RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY Z TYTUŁU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI		
			OGÓŁEM			NA WSI			LICZBA OSÓB W RODZINACH			2011	2012	2013
			2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013			
1	Buk	miejsko-wiejska	81	84	88	80	84	41	244	242	254	41,1%	39,8%	39,6%
2	Czerwonak	wiejska	154	188	185	154	188	185	364	414	438	37,8%	44,7%	41,2%
3	Dopiewo	wiejska	106	113	119	103	112	119	278	274	379	24,4%	36,9%	22,1%
4	Kleszczewo	wiejska	43	48	45	43	48	45	122	144	131	32,6%	35,8%	31,5%
5	Komorniki	wiejska	30	32	30	30	32	28	62	63	63	18,5%	19,2%	19,0%
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	143	142	124	68	67	53	302	309	269	44,1%	43,7%	37,9%
7	Kórnik	miejsko-wiejska	132	129	140	78	76	84	327	333	352	31,1%	29,3%	28,3%
8	Luboń	miejska	68	73	80	0	0	0	128	134	142	17,6%	18,4%	18,2%
9	Mosina	miejsko-wiejska	124	135	174	76	76	98	239	282	373	26,8%	25,5%	29,1%
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	86	84	101	29	35	47	210	178	244	39,6%	35,9%	38,0%
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	82	97	108	40	48	51	221	258	287	30,1%	31,0%	32,2%
12	Puszczykowo	miejska	74	62	65	0	0	0	143	132	143	35,9%	33,2%	33,0%
13	Rokietnica	wiejska	62	57	63	61	56	62	136	125	146	30,2%	24,6%	23,9%
14	Sęszew	miejsko-wiejska	80	86	97	58	63	68	181	208	241	28,6%	29,0%	27,6%
15	Suchy Las	wiejska	78	83	90	78	83	90	182	194	210	50,0%	48,5%	47,1%
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	239	233	227	60	59	57	546	513	501	44,9%	44,5%	41,2%
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	154	134	161	151	132	156	377	332	356	34,1%	30,8%	35,4%
ŁĄCZNIE dla powiatu:			1 736	1 780	1 897	1 109	1 159	1 184	4 062	4 135	4 529	33,1%	33,4%	31,7%

Źródło: Sprawozdanie resortowe MPIPS-03 za 2011, 2012, 2013r.

3.7.5. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. nr 127 poz. 721 z późn. zm.) w ramach rehabilitacji społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w 2013 roku realizowało następujące zadania:

1. dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
2. dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
3. dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
4. dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
5. dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Tabela nr 14 Dane dotyczące zadań realizowanych w ramach rehabilitacji społecznej przez PCPR w latach 2011-2013

REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
POMOC NA TWORZENIE I DZIAŁALNOŚĆ WARSZTATÓW TERAPII ZAJĘCIOWEJ			
	2011	2012	2013
Liczba WTZ, które uzyskały pomoc	6	6	6
Liczba uczestników zajęć w WTZ	170	190	190
Wartość dofinansowania w złotych	2 194 600	2 877 000	3 123 600
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ			
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	66	181	141

Wartość dofinansowania w złotych	257 400	979 445	448 818
TURNUSY REHABILITACYJNE			
Liczba osób, które uzyskały pomoc	356	893	394
Wartość dofinansowania w złotych	281 212	724 902	336 385
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY			
Liczba osób, które uzyskały pomoc	884	915	987
Wartość dofinansowania w złotych	695 614	874 353	721 736
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI			
Liczba dofinansowanych imprez	8	13	12
Liczba niepełnosprawnych uczestników	684	578	762
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	34 485	61 595	47 955
POŻYCZKI NA ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Liczba osób, które uzyskały pożyczki	4	4	3
Wartość udzielonych pożyczek w złotych	160 000	167 844	90 000

Źródło: Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Powiatu Poznańskiego za 2013 rok

W 2013 roku środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości **4 486 134 zł** Powiat Poznański przeznaczył na :

- rehabilitację społeczną **4 366 134 zł**
- rehabilitację zawodową **120 000 zł**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizując w 2013 roku zadania z zakresu rehabilitacji społecznej otrzymało z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do dyspozycji kwotę **4 366 134 zł** z czego:

- **2 811 240 zł** stanowiło dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej
- **1 554 894 zł** przeznaczono na pozostałe zadania z zakresu rehabilitacji społecznej.

3.7.6. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Przeciwdziałanie uzależnieniom

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w swoich działaniach ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom koncentrują się przede wszystkim na pomocy osobom i rodzinom dotkniętym alkoholizmem,

razdziej narkomanią. W 2013 r. pomocą z tytułu alkoholizmu w rodzinie objętych zostało 500 rodzin z powiatu poznańskiego, w tym 1 092 osób będących członkami tych rodzin. W latach 2011-2013 liczba tych rodzin wzrosła o 2,4%, ale ich odsetek wśród ogólnej liczby świadczeniobiorców zmalał i w roku 2013 wyniósł 8,4% (średnia dla województwa wielkopolskiego wynosi 7,3 %). Największe jego wartości wystąpiły w gminach: Kleszczewo (16,1), Tarnowo Podgórne (15,2), Suchy Las (14,1).

Tabela nr 15 Rodziny korzystające z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w powiecie poznańskim w latach 2011-2013.

LP.	GMINA	TYP GMINY	LICZBA RODZIN									ODSETEK RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY Z TYTUŁU ALKOHOLOWIZMU (%)		
			OGÓŁEM			NA WSI			LICZBA OSÓB W RODZINACH					
			2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
1	Buk	miejsko-wiejska	22	27	28	85	27	18	55	71	70	11,2	12,8	12,6
2	Czerwonak	wiejska	44	28	33	253	28	33	114	79	91	10,8	6,7	7,3
3	Dopiewo	wiejska	21	26	29	175	26	29	49	48	73	4,8	8,5	5,4
4	Kleszczewo	wiejska	17	20	23	45	20	23	47	67	63	12,9	14,9	16,1
5	Komorniki	wiejska	11	12	9	39	12	9	27	26	14	6,8	7,2	5,7
6	Kostrzyn	miejsko-wiejska	12	14	15	88	8	8	33	29	29	3,7	4,3	4,6

7	Kórnik	miejsko-wiejska	52	44	46	118	28	33	143	107	102	12,3	10,0	9,3
8	Luboń	miejska	54	31	29	0	0	0	108	45	35	14,0	7,8	6,6
9	Mosina	miejsko-wiejska	20	25	41	129	18	29	47	50	80	4,3	4,7	6,9
10	Murowana Goślina	miejsko-wiejska	22	23	23	35	15	14	45	61	38	10,1	9,8	8,6
11	Pobiedziska	miejsko-wiejska	12	13	11	37	4	4	29	34	28	4,4	4,2	3,3
12	Puszczykowo	miejska	16	17	24	0	0	0	28	33	39	7,8	9,1	12,2
13	Rokietnica	wiejska	5	8	5	78	7	4	12	20	16	2,4	3,4	1,9
14	Stęszew	miejsko-wiejska	24	22	32	74	15	23	62	56	82	8,6	7,4	9,1
15	Suchy Las	wiejska	18	26	27	111	26	27	41	53	56	11,5	15,2	14,1
16	Swarzędz	miejsko-wiejska	72	71	56	87	25	23	171	176	118	13,5	13,5	10,2
17	Tarnowo Podgórne	wiejska	66	76	69	244	75	66	176	192	158	14,6	17,5	15,2
ŁĄCZNIE dla powiatu:			488	483	500	1 598	334	343	1 187	1 147	1 092	9,3	9,1	8,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS 03 za lata 2011-2013

Na terenie powiatu poznańskiego specjalistyczną pomoc świadczą punkty konsultacyjne działające w ramach jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Punkty te są skoncentrowane w szczególności na:

- Zwiększeniu dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- Udzielaniu rodzinom z problemami alkoholowymi pomocy psychospołecznej i prawnej, a szczególnie ochrony przed przemocą w rodzinie,
- Prowadzeniu profilaktycznej i edukacyjnej działalności adresowanej dla wszystkich grup wiekowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży,

- Wspomaganiu działalności instytucji, organizacji, stowarzyszeń i osób fizycznych ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Na terenie powiatu poznańskiego w 2012 r. funkcjonowało 14 punktów konsultacyjnych (1 – gm. Buk, 2 – gm. Czerwonak, 1 – gm. Dopiewo, 2 – gm. Komorniki, 2 – gm. Mosina, 1 – gm. Murowana Goślina, 1 – gm. Rokietnica, 1 – gm. Stęszew, 1 – gm. Swarzędz, 1 – gm. Puszczykowo, 1 – gm. Tarnowo Podgórne), w których udzielono 466 porad i konsultacji²⁸.

Odsetek rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu narkomanii jest niewielki i wynosi 0,2 % wszystkich rodzin, którym udzielono

²⁸ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie w powiecie poznańskim na lata 2013-2020, str. 24

pomocy (i jest to tendencja stała). Ogółem, z tej pomocy skorzystało 11 rodzin z powiatu poznańskiego (5 – z gm. Swarzędz, po 2 – gm. Mosina i gm. Tarnowo Podgórne, po 1 – gm. Buk i gm. Kórnik)²⁹.

W roku 2012 na przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii w powiecie poznańskim przeznaczono łącznie kwotę 4 107 625 zł (kwota ta wzrosła od 2010 r. o 341 543 zł).³⁰

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Działania powiatu poznańskiego mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wynikają z zapisów *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie poznańskim na lata 2013-2020*. Z diagnozy sporządzonej do Programu wynika, że w 2012 r. na terenie powiatu poznańskiego odnotowano 229 przypadków interwencji dotyczących przemocy w rodzinie (ich liczba nieznacznie wzrosła z 207 w 2011 r.). Najwięcej interwencji miało miejsce na terenie gm. Swarzędz (36), Stęszew (36), Buk (29), a najmniej w gm. Puszczykowo (3), Murowana Goślina (6), Czerwonak (7) i Mosina (7). Pokrzywdzonych zostało 271 osób, w tym 211 kobiet, 25 mężczyzn i 35 małoletnich. W 2012 r. na terenie wszystkich gmin powiatu poznańskiego łącznie zostało wydanych 386 formularzy „Niebieskich Kart”³¹.

W 2013 r. przemoc w rodzinie stanowiła powód przyznania świadczeń 134 rodzinom powiatu poznańskiego (364 osób w rodzinie). Odsetek tych rodzin korzystających z pomocy nie zmienia się od 2011 r. i wynosi 2,2%. Najwyższy odsetek tej grupy świadczeniobiorców występuje na terenie gmin: Luboń (8,9%), Tarnowo Podgórne (5,3) i Buk (4,5)³².

Dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie powiatu poznańskiego dostępne jest specjalistyczne poradnictwo (rodzinne, prawne, psychologiczne, pedagogiczne, pomoc terapeutyczna, pomoc w znalezieniu mieszkania socjalnego) w ramach wspomnianych już punktów konsultacyjnych, działa także Ośrodek Interwencji Kryzysowej, który w 2012 r. udzielił pomocy 174 osobom. Ośrodek w Kobylnicy dysponuje również 16 miejscami całodobowego pobytu, z których w 2012 r. skorzystały 42 os. Liczba osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Interwencji Kryzysowej stale wzrasta (w roku 2010 r. pomoc OIK została udzielona 67 osobom)³³.

W 2012 r. na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie gminy powiatu poznańskiego przeznaczyły 130 156 zł (kwota ta ponad trzykrotnie wzrosła od 2011 r.). Z kolei, na specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i utrzymanie ośrodka interwencji kryzysowej z budżetu powiatu przeznaczono 368 797 zł (kwota ta wzrosła od 2010 r. o 108 980 zł)³⁴.

²⁹ Opracowano na podstawie *Sprawozdań MPiPS 03 za lata 2011-2013*

³⁰ *Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok*

³¹ *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie w powiecie poznańskim na lata 2013-2020*, str. 22-23

³² Opracowano na podstawie *Sprawozdań MPiPS 03 za lata 2011-2013*

³³ *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie w powiecie poznańskim na lata 2013-2020*, str. 25

³⁴ *Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok*

3.7.7. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza

Wsparcie rodziny

Organizowanie wsparcia w formie pracy z rodziną to obowiązek gminnych instytucji samorządowych. Główną rolę w świadczeniu tej formy wsparcia odgrywają ośrodki pomocy społecznej (zadania te mogą być także zlecane przez gminę/miasto innym podmiotom). Zgodnie z *Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* praca z rodziną przyjmuje w szczególności takie formy, jak:

- udzielanie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- prowadzenie terapii i mediacji;
- świadczenie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- udzielanie pomocy prawnej, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe (art. 10 ust. 3).

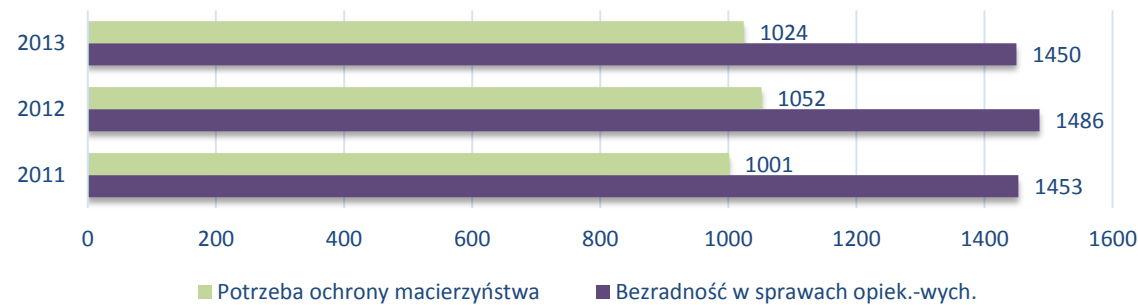
W celu wsparcia rodzin przeżywających trudności gminy mogą zatrudniać asystentów rodziny. Powołanie asystenta rodziny w 2012 r. było zadaniem fakultatywnym dla gmin. Natomiast, zgodnie z *Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, od 1 stycznia 2015 r. zatrudnienie asystenta rodziny będzie dla gmin obligatoryjne. Pod koniec 2013 r. we wszystkich gminach powiatu poznańskiego zatrudnionych było zaledwie 21 asystentów rodziny (na terenie województwa wielkopolskiego – 288), z których usług skorzystały 192 rodziny. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina, przy współpracy asystenta, może zostać objęta pomocą rodziny

wspierającej. Jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi czy rodzina zaprzyjaźniona. Na terenie powiatu poznańskiego nie funkcjonuje jednak jeszcze żadna taka rodzina (na terenie województwa wielkopolskiego w 2013 r. powołano 2 takie rodziny)³⁵.

Rodziny przeżywające trudności w pełnieniu swoich funkcji mogą ponadto korzystać ze świadczeń pomocy społecznej. Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2013 r. pomoc uzyskało 1450 rodzin z powiatu poznańskiego (4935 osób w nich żyjących), w tym 861 rodzin niepełnych i 272 rodziny wielodzietne. Potrzeba ochrony macierzyństwa była natomiast przyczyną udzielenia pomocy 1024 rodzinom (4500 osób w nich żyjących), w tym 429 wielodzietnym. Sytuacja ta nie zmieniła się znacząco w ostatnich latach (patrz wykres nr 7).

³⁵ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za II półrocze 2013 r.

Wykres nr 7 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w powiecie poznańskim w latach 2011-2013.

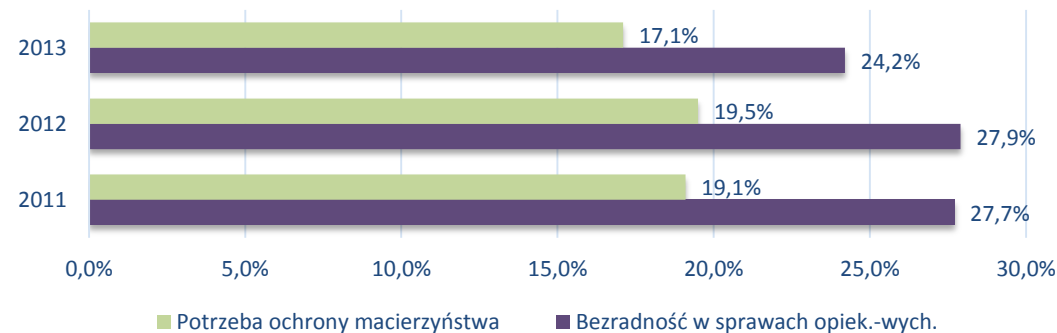

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS 03 za lata 2011-2013

Odsetek rodzin, które otrzymały świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w porównaniu z 2011 r. zmalał o 3,4 punktu procentowego i w 2013 r. wyniósł 24,2% (średnia dla województwa wielkopolskiego wyniosła 18,6%).

Odsetek rodzin, które otrzymały świadczenia z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w porównaniu z 2011 r. zmalał o 2,0 punktu i w 2013 r. osiągnął wartość 17,1% (średnio w województwie wielkopolskim wyniósł on 12,4%).

Wykres nr 8 Odsetek rodzin, które otrzymały świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w powiecie poznańskim w latach 2011-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS 03 za lata 2011-2013

Najwyższy odsetek rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczej odnotowano w gminach: Swarzędz (51,2), Kostrzyn (46,8) i Kleszczewo (36,4). Z kolei, odsetek rodzin, którym przyznano pomoc ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa był najwyższy w gminach: Komorniki (31,0), Kleszczewo (30,8), Buk (25,2).³⁶ W 2012 r. na działania związane ze wsparciem rodziny gminy z powiatu poznańskiego przeznaczyły łącznie 320 238 zł³⁷.

Pieczka zastępcza

Organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem własnym powiatu. Piecza zastępcza ma zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub, gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka.

Wyróżniamy:

- Rodzinną pieczę zastępczą
- Instytucjonalną pieczę zastępczą

Rodzinną pieczę zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zabezpiecza ona pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Formami pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
- c) zawodowa – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa), w tym:
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2010 Nr 33, poz. 178 z późn. zm.), małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
 - zawodowa niespokrewniona z dzieckiem, wielodzietna (funkcjonuje nie dłużej niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 31 XII 2014 r.)

2) rodzinny dom dziecka – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa)³⁸.

³⁶ na podstawie Sprawozdań MPiPS 03 za lata 2011-2013

³⁷ Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok

³⁸ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.).

Tabela nr 16 Rodzinna piecza zastępcza w powiecie poznańskim w 2013 r.

2013 r.	RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE		RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE		RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE		RODZINNE DOMY DZIECKA	
	liczba	dzieci	liczba	dzieci	liczba	dzieci	liczba	dzieci
Powiat poznański	147	184	124	175	11	29	1	8

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu.

W 2013 r. na terenie powiatu poznańskiego funkcjonowały 283 rodziny zastępcze, w tym 147 rodzin zastępczych spokrewnionych, 124 rodziny niezawodowe i 11 rodzin zawodowych. Działał również jeden rodzinny dom dziecka. Łącznie, w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 396 dzieci (na terenie całego województwa – 4 405).

W 2013 r. na funkcjonowanie rodzin zastępczych na terenie powiatu poznańskiego przeznaczona została kwota 4 856 598 zł (od roku 2010 wzrosła o 1 566 930 zł)³⁹.

Instytucjonalna piecza zastępcza na poziomie powiatów jest sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, które są prowadzone jako placówki typu:

a) interwencyjnego – zapewniają doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

b) rodzinnego – wychowują dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę liczemu rodzeństwu, współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodzin,

c) socjalizacyjnego – zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizują przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewniają dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,

d) specjalistyczno-terapeutycznego – sprawują opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu

³⁹ Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Powiatu Poznańskiego za 2013 rok

w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne⁴⁰.

Na terenie powiatu poznańskiego działają 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym 1 socjalizacyjna, 1 rodzinna i 1 łącząca zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej. W 2013 r. z usług tych placówek skorzystało łącznie 85 dzieci.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka są objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2013 r. w powiecie poznańskim zatrudnionych było 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy pracowali ze 138 rodzinami zastępczymi (w województwie wielkopolskim zatrudnionych było 95 koordynatorów), udzielono 189 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Przeszkolono również 36 kandydatów na rodziców zastępczych oraz zorganizowano szkolenia specjalistyczne dla 173 rodziców zastępczych.

W roku 2013 na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych powiat poznański przeznaczył kwotę 6 655 838 zł⁴¹.

Tabela nr 17 Instytucjonalna piecza zastępcza w województwie wielkopolskim i powiecie poznańskim w 2013 r.

2013 r.	PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE		
	socjalizacyjne	interwencyjne	rodzinne
województwo wielkopolskie	43	11	16
powiat poznański	2	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej za II półrocze 2013 r.

⁴⁰ Ustawa z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.).

⁴¹ Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Powiatu Poznańskiego za 2013 rok

3.8. Podsumowanie

Skutki ogólnoeuropejskiego spowolnienia gospodarczego w latach 2010-2013 wpłynęły na pogorszenie sytuacji ekonomiczno-gospodarczej Polski, a tym samym województwa wielkopolskiego. W Wielkopolsce osiągnęte wskaźniki rozwoju regionalnego w latach 2010-2013 pomimo spowolnienia gospodarczego były z reguły wyższe niż średnie krajowe.

Zarówno w Wielkopolsce, jak i w powiecie poznańskim negatywne zmiany zauważalne były przede wszystkim na lokalnych rynkach pracy, w latach 2010-2013 wzrosła stopa bezrobocia rejestrowanego, która w 2013 r. dla Wielkopolski wyniosła 9,6% i była o 0,4 punktu procentowego wyższa aniżeli w 2010 r.. Natomiast dla powiatu poznańskiego w 2013 r. stopa bezrobocia rejestrowanego osiągnęła wartość 4,6%, czyli o 1,1 punktu więcej niż w 2010 r. Na przestrzeni lat 2010-2013 odsetek osób długotrwale bezrobotnych wzrósł o 6 punktów i w 2013 r. wyniósł 17,1%. W latach 2010-2013 zauważalny był wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym rejestrujących się w urzędzie pracy. Niepokojącym zjawiskiem w latach 2010-2013 był spory odsetek młodych bezrobotnych w wieku 18-34 lata wśród wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych, który w 2010 r. ukształtował się na poziomie 53,1%. W 2013 r. odsetek ten co prawda zmalał o prawie 11% i wyniósł 42,2%, jednak jest to nadal niepokojąca wartość. W latach 2010-2013 wzrósł procentowy udział osób w wieku 55+ w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych ogółem (o prawie 4 punkty procentowe). W ostatnich latach spadła liczba osób bezrobotnych, którzy podjęli pracę.

W 2013 r. świadczenia pomocy społecznej w powiecie przyznano 8 392 osobom, co stanowiło 2,4% ogółu liczby ludności powiatu poznańskiego.

Na przestrzeni kilku lat dostrzegalny jest wzrost liczby świadczeniobiorców korzystających z systemu pomocy społecznej. Podobnie jak w województwie, czterema głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w powiecie były ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność. Wzrost liczby klientów pomocy społecznej przyczynił się do większego obciążenia kadry ośrodków pomocy społecznej. W powiecie poznańskim zatrudnionych jest 124 pracowników socjalnych. Niestety, tylko 2 gminy w powiecie w 2013 r. spełniły ustawowy obowiązek zatrudnienia 1 pracownika na 2000 mieszkańców gminy, nie mniej jednak niż 3 pracowników.

Obszar, który wymaga szczególnej uwagi to działania środowiskowe, przede wszystkim zwiększenie dostępu do wysokiej jakości, zróżnicowanych form wsparcia środowiskowego dla mieszkańców powiatu poznańskiego, w szczególności adresowanych dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych. W powiecie poznańskim dostępna jest zaledwie jedna placówka wsparcia dziennego dla seniorów – dzienny dom pomocy społecznej w Swarzędzu. Deficytowymi formami wsparcia na terenie powiatu są także mieszkania chronione, np. dla osób niepełnosprawnych.

Wyniki analizy w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej wskazują na pewne niedobory w tym obszarze. Na terenie powiatu funkcjonuje zbyt mała w stosunku do potrzeb liczba rodzin zastępczych. Ponadto w gminach powiatu poznańskiego pod koniec 2013 r. funkcjonowała mała liczba asystentów rodziny (21) w stosunku do potrzeb. Z usług asystentów skorzystały 192 rodziny, przy czym z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2013 r. udzielono pomocy 1 450 rodzinom, czyli nieco ponad 24% liczby wszystkich rodzin świadczeniobiorców. W powiecie nie funkcjonuje również ani jedna rodzina wspierająca.

4. Analiza SWOT

Przed przystąpieniem do opracowania katalogu celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym, należy dokonać analizy zasobów powiatu w kontekście szans rozwojowych, zagrożeń, ale także czynników, które decydują o jego potencjale, lub też hamują jego wzrost. Skutecznym narzędziem analizy strategicznej jest analiza SWOT.

Nazwa pochodzi od akronimu angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse w otoczeniu), threats (zagrożenia w otoczeniu). Kompleksowe badania otoczenia danej organizacji, w tym przypadku powiatu poznańskiego i jej wewnętrznego potencjału, pozwala na określenie priorytetów rozwojowych. Pomocna będzie w tym kontekście przeprowadzona diagnoza społeczno – demograficzna powiatu, która wyróżnia główne problemy społeczne regionu oraz deficyty w zakresie zasobów pomocy społecznej. Analiza SWOT powiatu poznańskiego dotycząca przeciwdziałania problemom

społecznym musi również wziąć pod uwagę zakres kompetencyjny samorządu powiatowego w zakresie realizacji polityki społecznej.

Uwzględniając diagnozę powiatu głównie w części dotyczącej problemów społecznych oraz ustawowe zadania samorządu powiatowego wyróżniono trzy obszary problemowe analizy. Pierwszą kwestią jest rodzina, gdzie wsparcie systemu opieki staje się jednym z podstawowych zadań samorządów wszystkich szczebli, w tym również samorządu powiatowego. Analizując statystyki dotyczące problemów społecznych, występujących w powiecie poznańskim, kwestia bezrobocia jest drugą najważniejszą przyczyną udzielania pomocy i wsparcia (49 999 objętych wsparciem z przyczyny bezrobocia). Kondycja rynku pracy musi zatem zostać poddana analizie SWOT, jako czynnik mający kluczowe znaczenie w kontekście jakości życia i dobrobytu mieszkańców powiatu. Obszarem problemowym jest również niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Odwołując się do katalogu głównych problemów społecznych mierzonych liczbą rodzin, którym zostało udzielone wsparcie to powyższe kwestie zajmują odpowiednio czwarte i trzecie miejsce.

4.1. System wsparcia rodziny

MOCNE STRONY:

- wzrost liczby instytucji wspierających funkcję opiekuńczą rodzin powiatu wielkopolskiego (powiat poznański dysponuje 104 świetlicami i klubami dla dzieci i młodzieży
- wzrost z 84 w 2010 r.)
- funkcjonowanie przedszkola integracyjnego w Mosinie odpowiadającego na potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami z terenu powiatu poznańskiego
- opracowanie powiatowych programów wyznaczających priorytetowe cele i działania w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- skoordynowana sieć instytucji świadczących specjalistyczne poradnictwo dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

SZANSE:

- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej: dynamika wzrostu liczby rodzin zastępczych jest wyższa niż instytucjonalnej pieczy zastępczej
- pod względem liczby mieszkańców (blisko 340 tys.) powiat poznański dysponuje największym potencjałem demograficznym wśród powiatów ziemskich w kraju
- współpraca samorządów terytorialnych, w tym jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wsparcia dzieci i rodziny

SŁABE STRONY:

- niewystarczająca liczba lokali socjalnych w stosunku do potrzeb osób/rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji socjalnej. Według danych za 2012 rok gminy powiatu poznańskiego dysponują 207 lokalami socjalnymi przy czym złożonych na nie zostało 309 wniosków
- niewystarczające wsparcie funkcji opiekuńczej rodzin ze strony gmin powiatu poznańskiego:
 - niewystarczająca liczba żłobków (odsetek dzieci w wieku 0-3 lata objętych opieką żłobkową w roku 2012 wyniósł 2,3%)
 - na terenie powiatu nie funkcjonuje żadne przedszkole specjalne
- deficyty w zakresie instytucji pomocy społecznej: zapotrzebowanie na większą liczbę dziennych domów pomocy społecznej
- niewystarczające wsparcie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych (niewystarczająca liczba asystentów rodziny, brak rodzin wspierających)
- zbyt duże obciążenie pracowników socjalnych (na 1 pracownika socjalnego przypadają średnio 33 rodziny)
- brak kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin dużych (tzw. „rodziny trzy plus”)

ZAGROŻENIA:

- wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tytułu ubóstwa (w latach 2011-2013 zanotowano wzrost o 794 rodziny)
- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy

4.2 Rynek pracy

MOCNE STRONY:

- dynamiczny rozwój gospodarczy powiatu poznańskiego jako strefy podmiejskiej Poznania - pozytywne konsekwencje dla rynku pracy daje bliskość przestrzenna prężnie rozwijającego się ośrodka miejskiego.
- niska stopa bezrobocia (stopa bezrobocia rejestrowanego, w powiecie poznańskim była najniższą w Wielkopolsce i jedną z najniższych w Polsce, kształtowała się na poziomie 4,6%)
- tworzenie nowych miejsc pracy - wzrasta liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON (na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosiła 226,8 o 10 podmiotów więcej niż w 2010 r. - 2. miejsce w Wielkopolsce pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów)
- wykwalifikowana kadra instytucji rynku pracy przygotowana do kompleksowego wsparcia osób bezrobotnych
- wdrażanie lokalnych programów aktywizacji zawodowej skierowanych dla osób bezrobotnych, szczególnie długotrwale bezrobotnych i osób bez kwalifikacji zawodowych
- powiat jest współtwórcą dwóch spółdzielni socjalnych

SŁABE STRONY:

- wzrost liczby osób bezrobotnych w najwyższych kategoriach wiekowych – w latach 2010-2013 odnotowano prawie 8%, czyli 760 osób, wzrost liczby osób w wieku 55 lat i więcej
- wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej stopy bezrobocia w powiecie (w latach 2010-2012 odsetek osób pozostających długotrwale bezrobotnych wzrósł o 6% i wyniósł 17,1%)
- wzrost liczby bezrobotnych w kategoriach uznanych jako szczególne na rynku pracy (najmłodszy i najstarsi, długotrwale bezrobotni, kobiety po urodzeniu dziecka, osoby bez kwalifikacji zawodowych, samotnie wychowujący dziecko, osoby niepełnosprawne)

SZANSE:

- intensywny rozwój ekonomii społecznej jako narzędzia w tworzeniu nowych miejsc pracy, szczególnie dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w Wielkopolsce, w drugiej połowie 2013 roku, działały 252 podmioty ekonomii społecznej)
- spadek liczby młodych bezrobotnych na lokalnym rynku pracy (w latach 2010-2013 spadek młodych bezrobotnych w wieku 18-24 roku życia o prawie 9 punktów procentowych)
- wzrost zatrudnialności jako główny wskaźnik realizacji regionalnych programów operacyjnych Unii Europejskiej w latach 2014-2020

ZAGROŻENIA:

- nieadekwatność kompetencji absolwentów szkół wyższych do wymogów rynku pracy - wzrasta liczba osób z wykształceniem wyższym wśród zarejestrowanych bezrobotnych (wzrost ten jest największy spośród wszystkich pozostałych kategorii wykształcenia) – w 2013 r. 17,8% mieszkańców z wyższym wykształceniem było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne
- brak narzędzi systemowej współpracy między Ośrodkami Pomocy Społecznej a Powiatowymi Urzędami Pracy, szczególnie dedykowanych osobom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej

4.3 Niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba

MOCNE STRONY:

- rozwinięty sektor organizacji pozarządowych działających na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych,
- działanie licznych podmiotów zatrudniających osoby niepełnosprawne
- promowanie i podejmowanie działań służących integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym
- coraz większa dostępność podstawowej opieki medycznej (w latach 2010-2012 zmalała liczba mieszkańców powiatu przypadających na jedną przychodnię lekarską - z 3030 na 2182)
- wsparcie finansowe dla osób z niepełnosprawnościami z funduszy PFRON o budżetu państwa
- wzrost liczby miejsc w WTZ
- powstanie spółdzielni socjalnej założonej przez powiat

SŁABE STRONY:

- deficyt niektórych instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych: brak na terenie powiatu zakładów aktywności zawodowej oraz centrów integracji społecznej,
- wzrost liczby osób niepełnosprawnych wśród ogółu osób bezrobotnych w powiecie poznańskim (na przestrzeni lat 2010-2012 wzrost o 76 osób)
- brak systemu wsparcia dla osób pełniących funkcję opiekunczą względem osób niesamodzielnych – brak instytucji opieki wytchnieniowej

SZANSE:

- likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej
- prowadzenie przez organizacje pozarządowe oraz samorządy różnych szczebli kampanii społecznych promujących społeczeństwo otwarte na osoby z niepełnosprawnościami

ZAGROŻENIA:

- wzrasta liczby osób z wykształceniem wyższym wśród zarejestrowanych bezrobotnych (wzrost ten jest największy spośród wszystkich pozostałych kategorii wykształcenia) – w 2013 r. 17,8% mieszkańców z wyższym wykształceniem było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne
- brak narzędzi systemowej współpracy między Ośrodkami Pomocy Społecznej a Powiatowymi Urzędami Pracy, szczególnie dedykowanych osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalnej

5. Prognozowanie. Misja i cele strategii. Identyfikacja obszarów strategicznych

5.1. Misja i wizja

Misja:

Wspieranie rodziny i zaspokajanie potrzeby wspólnoty mieszkańców w celu spójnego rozwoju powiatu poznańskiego.

Wizja:

Powiat poznański dąży do poprawy warunków życiowych mieszkańców wspólnoty poprzez wsparcie rodziny i kształtowanie warunków zrównoważonego rozwoju.

5.2. Identyfikacja obszarów strategicznych

Kolejnym etapem w tworzeniu Strategii jest wyróżnienie głównych obszarów strategicznych. To zadanie pozostaje istotne głównie z tego względu, iż na tej podstawie opracowane zostaną również cele operacyjne oraz zadania. Pomocna w tym kontekście będzie przeprowadzona wcześniej diagnoza społeczna powiatu poznańskiego oraz analiza SWOT, które to pozwolą uchwycić obszary deficytowe w rozwoju powiatu, wymagające wsparcia ze strony samorządu powiatu.

Rodzina odgrywa kluczową rolę w procesie socjalizacji i wychowania przyszłych pokoleń, stąd też jednym z podstawowych zadań strategicznych jest **wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem**. Pełni ona szereg funkcji, zarówno wobec swoich członków, jak również wobec szerszych organizacji społecznych. Realizowanie polityki społecznej musi zatem uwzględniać potrzeby członków tej specyficznej mikrostruktury społecznej. Istotnym punktem odniesienia w realizacji polityk publicznych pozostaje również dobrobyt dzieci, które jak wynika z badań Obserwatorium Integracji Społecznej w Poznaniu, zdaniem 88 % Wielkopolan stanowią największą radość w życiu. Działania na rzecz rodziny i dziecka wymuszają powinien postępujący niż demograficzny i związany z tym proces starzenia się społeczeństwa. Stąd konieczność zapewnienia warunków dla właściwego rozwoju najmłodszej kategorii obywateli powiatu poznańskiego.

Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem staje się jednym z podstawowych zadań samorządów wszystkich szczebli, w tym również

samorządu powiatowego. W zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej do zadań gminy należy wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Powiat natomiast odpowiedzialny jest za organizację pieczy zastępczej, a jego zadania polegają przede wszystkim na zapewnieniu i tworzeniu dzieciom warunków do powstawania oraz działania pieczy zastępczej, rodzin pomocowych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenie szkoleń w tym obszarze. Powiaty organizują także wsparcie osobom usamodzielnianym, które opuszczają rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne.

Z uwagi na kompetencje gminy i powiatu w zakresie wsparcia rodziny oraz rudymetarność zadań rodziny głównie w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej wyodrębnienie osobnego obszaru strategicznego określonego jako Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem wydaje się zabiegiem koniecznym.

Kolejnym istotnym obszarem działań jest **promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy**. W 2013 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie poznańskim, była najniższa w Wielkopolsce i jedną z najniższych w Polsce, kształtowała się na poziomie 4,6%. Mimo tak zadowalających wskaźników odnotować można kilka niepokojących zjawisk na powiatowym rynku pracy, które wymagają działań ze strony władz samorządowych, a w szczególności publicznych służb zatrudnienia. Choć na przestrzeni ostatnich lat widać systematyczny spadek odsetka bezrobotnych do 25. roku życia w liczbie zarejestrowanych ogółem, to nadal problem bezrobocia młodych dorosłych będących w wieku 18-34 lat (42,4% dla powiatu poznańskiego w 2013 r.) pozostaje jednym

z najistotniejszych problemów wymagających interwencji. Poza ludźmi młodymi wyróżnić można również szereg innych kategorii osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W 2013 roku 10% bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły kobiety, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka, prawie 30% osoby bez kwalifikacji zawodowych, 11% samotnie wychowujący dzieci i 4,2% osoby niepełnosprawne. Łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy staje się zatem jednym z najistotniejszych wyzwań strategicznych. Przy czym poszczególne zadania powinny być skierowane przede wszystkim do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na brak kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych. W obszar działań strategicznych wpisują się zatem narzędzia ekonomii społecznej umożliwiające aktywizację społeczno-zawodową, szczególnie tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji socjalnej.

Mimo, iż kwestia **integracji osób** niepełnosprawnych jest zagadnieniem wielopłaszczyznowym wpisującym się w obszar rynku pracy, ale też wsparcia rodziny, to jednak z uwagi na istotność tej grupy, jej specyfikę potrzeb, ale również kompetencje samorządu powiatowego w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, obszar ten wymaga wyodrębnienia z szeregu innych kwestii społecznych. Odwołując się do danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej niepełnosprawność w województwie wielkopolskim problem ten zajmuje czwarte miejsce, zaraz po długotrwałej lub ciężkiej chorobie, bezrobociu i ubóstwie, w zestawieniu najczęstszych powodów przyznawania pomocy i wsparcia. Z tego tytułu w Wielkopolsce w 2012 r. 39 389 rodzin otrzymało pomoc i wsparcie, natomiast w 2013 r. – 32 489 rodzin. W powiecie z powodu niepełnosprawności z pomocy i wsparcia w 2013 r. skorzystało 1897 rodzin, 161 więcej aniżeli w 2010 r. Często osoby z niepełnosprawnościami mają również utrudnioną pozycję na lokalnym rynku pracy, przy

jednoczesnych deficytach w zakresie dostępu do zatrudnienia wspomagane. Samorządy stoją zatem przed wyzwaniem, jakim jest nie tylko zapewnienie odpowiedniego zaplecza dla rehabilitacji zdrowotnej, ale również w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w celu ich pełnej integracji społecznej.

Kolejnym obszarem problemowym zdefiniowanym jako strategiczny dla zrównoważonego rozwoju jest **wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka i przeciwdziałanie chorobom**. Efektem zmian w strukturze demograficznej jest zmiana wskaźnika obciążenia demograficznego. Wskaźnik ten określa liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W ciągu najbliższej dekady według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego wskaźnik obciążenia będzie rósł i w 2030 roku przekroczy poziom 70 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Prognozowany wzrost liczby osób starszych w strukturze społecznej wymaga już teraz zaplanowania działań dedykowanych osobom starszym i schorowanym. Analogicznie jak w przypadku osób niepełnosprawnych można odwołać się również do danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, z których wynika, iż pomoc w postaci usług opiekuńczych jest trzecią pod względem częstości występowania przyczyn przyznawania świadczeń pomocy społecznej, co świadczy o skali potrzeb w zakresie wsparcia profilaktyki i przeciwdziałania chorobom. W 2013 r. ze świadczeń z tego tytułu skorzystało 2 685 rodzin, jednak rzeczywistą pomoc uzyskało 6 056 osób w nich żyjących. W przeciągu ostatnich trzech lat liczba tej grupy świadczeniobiorców na terenie powiatu poznańskiego wzrosła o 209 rodzin, jednak odsetek rodzin korzystających z pomocy z tego powodu

zmałał o 2,3 punktów procentowych i wyniósł w 2013 r. 44,9%. Oznacza to, że niemal połowa wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej w powiecie poznańskim dotknięta jest tym problemem (średnia dla województwa wielkopolskiego wynosi 38,7).

Ważną kwestią w stymulowania rozwoju społecznego powiatu jest **aktywizacja potencjału jego mieszkańców**. Wysoki kapitał społeczny to jeden z głównych czynników rozwojowych powiatu. Świadomość tożsamości regionalnej, gotowość do zaangażowania w życie społecznej wspólnoty, ale także zdrowy styl życia, to te wymiary życia jednostki, które mają fundamentalne znaczenie jeśli chodzi o kondycję społeczną każdego powiatu. W obszarze kapitału społecznego wciąż odnotować można wiele niepokojących zjawisk. Według badań „Kondycja społeczno-ekonomiczna powiatów wielkopolskich” niewiele ponad jedna trzecia mieszkańców powiatu ma poczucie równości szans rozwoju i poczucie realizacji celów życiowych. Konieczne jest zatem podjęcie działań zmierzających do pobudzenia potencjału obywateli przez projektowanie konkretnych działań w obszarze edukacji, szczególnie młodego pokolenia, kultury, ale również sportu i rekreacji.

6. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania Strategii

6.1. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem

CEL OPERACYJNY	ZADANIA
Cel operacyjny 1 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	A. Rozwijanie/wspieranie zróżnicowanych form edukacji dla dzieci niepełnosprawnych, z preferencją dla kształcenia integracyjnego – przygotowanie dziecka niepełnosprawnego do wejścia w system szkolny, B. Lobbowanie na rzecz zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, C. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym szczególnie dotarcie z informacją o zawodach nadwyżkowych i deficytowych w powiecie poznańskim, D. Wspieranie/promocja zajęć służących budowaniu postaw rozwijania umiejętności społecznych oraz przedsiębiorczości młodego pokolenia: - inicjowanie/wspieranie projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, kreatywności, przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych - poradnictwo/informacja na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy - promowanie/inicjowanie warsztatów służących nabywaniu umiejętności autoprezentacji i technik poszukiwania zatrudniania oraz postaw przedsiębiorczych E. Inicjowanie/wspieranie w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych korepetycji w formie wolontariatu nauczycielskiego, studenckiego, uczniowskiego
Cel operacyjny 2 Poradnictwo dla rodzin biologicznych i mieszkańców powiatu.	A. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie terapii i zajęć indywidualnych dla rodzin, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, B. Wsparcie prawne w trybie porad, konsultacji i instruktażu dla mieszkańców, rodzin powiatu poznańskiego, C. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie grup wsparcia dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Cel operacyjny 3 Rozwój profilaktyki prozdrowotnej i przeciwdziałanie zjawisku narkomanii oraz przemocy w rodzinie	A. Realizowanie programów z zakresu profilaktyki uzależnień w świetlicach środowiskowych i szkołach, B. Wspieranie/inicjowanie akcji letnich połączonych z warsztatami i treningami na temat uzależnień, przemocy i agresji, C. Kształtowanie umiejętności nauczycieli oraz wychowawców w wykrywaniu dysfunkcji w rodzinach uczniów np. ofiar przemocy, D. Organizowanie/promocja/zachęcanie ludzi młodych do udziału w zróżnicowanych wiekowo i sprawnościowo formach zajęć rekreacyjno-sportowych w szkole i poza placówkami oświatowymi, E. Zwiększenie świadomości zagrożenia narkomanią, przestępczością oraz przemocą w rodzinie w środowiskach lokalnych przez prowadzenie kampanii informacyjnych (ulotki, biuletyny, spotkania informacyjne), F. Podejmowanie działań w zakresie monitoringu zjawiska narkomanii i przemocy w powiecie.
Cel operacyjny 4 Organizowanie wsparcia dla rodzin z osobami z niepełnosprawnościami	A. Inicjowanie/organizowanie specjalistycznego poradnictwa B. Informowanie o przysługujących świadczeniach na dzieci niepełnosprawne C. Inicjowanie/organizowanie inicjatyw aktywizujących i rehabilitacyjnych na rzecz dzieci niepełnosprawnych (np. turnusy rehabilitacyjne, imprezy integracyjne)
Cel operacyjny 5 Współpraca samorządu powiatowego i gminnego oraz organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia specjalistycznych działań wobec ofiar i sprawców przemocy.	A. Rozwój poradnictwa i upowszechnienie informacji w zakresie praw ofiar przemocy domowej, B. Opracowanie/inicjowanie programów wsparcia psychologicznego dla sprawców przemocy, C. Rozwój/wspieranie działań edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie, D. Monitorowanie i pilotowanie międzysektorowej współpracy i wymiany doświadczeń między instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy, E. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne dla interdyscyplinarnych zespołów powołanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Cel operacyjny 6 Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie całodobowej opieki dzieciom.	A. Zwiększanie liczby rodzin zastępczych, pełniących funkcje pogotowia rodzinnego, B. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych, w tym specjalistycznych, C. Tworzenie rodzinnych domów dziecka, D. Wsparcie materialne rodzin zastępczych, E. Współpraca powiatu i samorządów gminnych w celu pozyskiwania lokali dla tworzenia zawodowych rodzin zastępczych.
Cel operacyjny 7 Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez	A. Inicjowanie/współorganizowanie kampanii informacyjnej w celu pozyskiwania kandydatów na niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze, celem zminimalizowania kierowania dzieci do instytucjonalnych form opieki zastępczej, B. Organizowanie szkoleń i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze i dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka,

propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, w tym poradnictwo dla rodzin zastępczych.	C. Organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych, w zakresie pogłębiania wiedzy i umiejętności bądź zdobycia nowych, w celu polepszenia relacji dziecka z rodziną zastępczą.
Cel operacyjny 8 Pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka.	A. Poprawa infrastruktury mieszkań chronionych dla wychowanków, B. Wsparcie finansowe, C. Organizacja doradztwa zawodowego dla wychowanków na każdym etapie ich kariery szkolnej, D. Tworzenie warunków do usamodzielnienia i prawidłowego funkcjonowania w środowisku, w tym również pomoc prawna i psychologiczna.
Realizatorzy zadań: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego, Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, Ośrodki Pomocy Społecznej. Partnerzy w realizacji zadań: Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego, Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, placówki edukacyjne, sądy, policja, poradnie AA, kluby sportowe, ośrodki leczenia uzależnień, media lokalne, biura doradztwa zawodowego, kościoły i związki wyznaniowe. Źródło finansowania: budżet powiatu, budżety gmin, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej.	

6.2. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy

CEL OPERACYJNY	ZADANIA
Cel operacyjny 1 Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	A. Inicjowanie, upowszechnianie, współorganizowanie szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, B. Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego.
Cel operacyjny 2 Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.	A. Wsparcie dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą (wsparcie informacyjne, doradcze, szkoleniowe), B. Współpraca z gminami w celu przyciągania na lokalny rynek pracy inwestorów krajowych i zagranicznych, C. Inicjowanie/wspieranie/współorganizowanie kampanii informacyjnych promujących przedsiębiorczość i/lub aktywne narzędzia rynku pracy, D. Inicjowanie szkoleń służb działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych celem profesjonalizacji obsługi klienta,

	E. Refundacja stanowisk pracy, roboty publiczne, prace interwencyjne, F. Wsparcie dla rozwoju inicjatyw wykorzystujących wiedzę i doświadczenie osób wieku 60+ - rozwój tzw. srebrnej gospodarki, G. Wypracowanie narzędzi systemowej współpracy między OPS a PUP w zakresie działań skierowanych do osób w trudnej sytuacji społecznej.
Cel operacyjny 3 Wsparcie działań wzmacniających rozwój ekonomii społecznej.	A. Zaangażowanie w realizację polityki rozwoju ekonomii społecznej we współpracy z samorządem gminnym i regionalnym poprzez pomoc w tworzeniu i organizacji nowych podmiotów ekonomii społecznej, B. Inicjowanie/wspieranie/współorganizacja działań promocyjnych i edukacyjnych upowszechniających w opinii publicznej ideę i główne założenia ekonomii społecznej, C. Pomoc w zapewnieniu wysokiej jakości systemu wsparcia ekonomii społecznej.
Realizatorzy zadań: gminne i powiatowe jednostki samorządowe, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej Partnerzy w realizacji zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne, biura doradztwa zawodowego, instytucje szkoleniowe. Źródło finansowania: budżet powiatu, budżety gmin, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej, fundusz pracy.	

6.3. Integracja osób niepełnosprawnych

CEL OPERACYJNY	ZADANIA
Cel operacyjny 1 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	A. Wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych, B. Wsparcie/inicjowanie działań umożliwiających dostęp do komputera i Internetu dla osób niepełnosprawnych w imię zasady społeczeństwa opartego o wiedzę, C. Wsparcie procesu tworzenia i rozwoju Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej, D. Koordynowanie/inicjowanie działań współpracujących ze sobą instytucji, organizacji pozarządowych i osób działających na rzecz osób niepełnosprawnych, E. Wsparcie finansowe w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, F. Wsparcie w formie dotacji umożliwiających osobom niepełnosprawnym rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, G. Informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach.

Cel operacyjny 2 Rehabilitacja społeczna.	A. Pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, w tym również zwiększenie środków na rehabilitację, B. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, C. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej, w tym rozbudowa istniejących już warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładanie nowych, D. Świadczenie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, E. Organizowanie wyjazdów rehabilitacyjnych, turnusów.
Cel operacyjny 3 Wsparcie psychologiczne, prawne i poradnictwo dla osób niepełnosprawnych.	A. Stałe poradnictwo z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i prawnej, B. Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w działaniach mających na celu poprawę jakości życia, poprzez tworzenie pełnej rehabilitacji społecznej i psychologicznej, C. Kształtowanie postaw społecznych wobec niepełnosprawności – kształtowanie wizerunku osoby niepełnosprawnej jako pełnoprawnego członka społeczeństwa grup samopomocowych, D. Pomoc psychologiczna rodzinom osób niepełnosprawnych.
Cel operacyjny 4 Wsparcie systemu opieki instytucjonalnej obejmującej kompleksową i zintegrowaną pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	A. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej, B. Wsparcie w zakresie samodzielnego zamieszkania, C. Podejmowanie działań w zakresie ułatwiania dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych z gmin, D. Wsparcie finansowe dla ŚDS, E. Rozszerzenie terapii zajęciowej w ŚDS, F. Nawiązanie współpracy, wymiana doświadczeń ŚDS z bliźniaczymi placówkami, G. Zwiększenie zatrudnienia wykwalifikowanej kadry uwzględniające potrzeby poszczególnych placówek oraz zapewnienie szkoleń podnoszących kwalifikacje obecnych kadr. H. Promowanie/poszerzanie oferty Warsztatów Terapii Zajęciowej I. Powołanie instytucji dziennego krótkoterminowego/kilkugodzinnego pobytu osób niepełnosprawnych
Realizatorzy zadań: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Środowiskowy Dom Samopomocy, Ośrodki Pomocy Społecznej, Dom Pomocy Społecznej Partnerzy w realizacji zadań: PFRON, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe, warsztaty terapii zajęciowej, ośrodki pomocy społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, środowiskowe domy samopomocy, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, ośrodki interwencji kryzysowej, ośrodki dla bezdomnych Źródło finansowania: PFRON, środki własne powiatu, dotacje rządowe, fundusze Unii Europejskiej, sponsorzy	

6.4. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka i przeciwdziałanie chorobom.

CEL OPERACYJNY	ZADANIA
Cel operacyjny 1 Profilaktyka zdrowotna.	A. Propagowanie zdrowego stylu życia poprzez wsparcie kampanii informacyjnych, B. Wspieranie masowych imprez sportowych i turystycznych, C. Wspieranie działań profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom układu krążenia i chorobom nowotworowym, D. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, E. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania nikotynizmowi, F. Profilaktyka walki z bólem i odleżynami.
Cel operacyjny 2 Aktywizacja seniorów powiatu poznańskiego.	A. Kontynuacja współpracy między Domem Pomocy Społecznej a Domami Dziecka – uczestnictwo i pomoc dzieci w życiu mieszkańca DPS (festyny, spacer, spędzanie wspólnie czasu wolnego), nawiązanie więzi, kompensacja potrzeb emocjonalnych, B. Umożliwienie uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym: wycieczki, spotkania z ludźmi nauki, kultury czy sportu, kluby seniora, organizacja imprez rozrywkowo-wypoczynkowych, udział w imprezach na terenie powiatu (przy współpracy OPS-ów, PCPR-u i DPS-ów), C. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego najstarszego pokolenia, D. Wspieranie rozwoju uniwersytetów trzeciego wieku jako formy autokreacji i samorealizacji najstarszego pokolenia, E. Inicjowanie/organizowanie szkoleń/ warsztatów dla pracodawców, pracowników pomocy społecznej i służby zdrowia na temat skutków starzenia się ludności i możliwości zaspokajania potrzeb tej kategorii mieszkańców.
Cel operacyjny 3 Rozbudowa infrastruktury i rozwój systemu opieki nad osobami starszymi, samotnymi i długotrwale chorymi .	A. Tworzenie/aktualizowanie mapy potrzeb osób starszych – inwentaryzacja grup ryzyka, B. Wsparcie rozwoju klubów seniora, C. Tworzenie domów dziennego pobytu, D. Organizowanie spotkań, wystaw, festynów rodzinnych, E. Przygotowanie kadry – wymiana doświadczeń z placówkami zagranicznymi, F. Szkolenia bezrobotnych w kierunku zdobycia umiejętności i kwalifikacji opieki nad osobami starszymi, samotnymi , chorymi, G. Promowanie rodzinnych domów pomocy,

	H. Podnoszenie standardu opieki w DPS poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii zajęciowej, rehabilitacyjnej, I. Działania DPS na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym, J. Stały kontakt z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.
Cel operacyjny 4 Wypracowanie programów i narzędzi służących urzeczywistnianiu na poziomie społeczności lokalnej koncepcji społeczeństwa dla wszystkich grup wieku.	A. Stwarzanie warunków sprzyjających utrzymaniu relacji między pokoleniami , B. Aranżowanie/wspieranie/budowanie inicjatyw sprzyjających promocji obopólnie korzystnej wymiany międzypokoleniowej, C. Wspieranie programów edukacyjnych służących wprowadzeniu osób starszych do społeczeństwa informacyjnego.
Realizatorzy zadań: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego, Wydział Promocji i Aktywności Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Dom Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodki Pomocy Społecznej	
Partnerzy w realizacji zadań: organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Dom Pomocy Społecznej, koła emerytów, rencistów i inwalidów, urzędy gminne, koła gospodyń wiejskich, kościoły i związki wyznaniowe, media lokalne	
Źródło finansowania: środki własne powiatu i gmin, dotacje rządowe, fundusze Unii Europejskiej, sponsorzy	

6.5. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu poznańskiego.

CEL OPERACYJNY	ZADANIA
Cel operacyjny 1 Zwiększenie uczestnictwa w kulturze, ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych dla dzieci i młodzieży.	A. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie imprez otwartych/plenerowych adresowanych do szerokiego grona odbiorców, B. Wspieranie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzących działalność służącą rozwojowi zróżnicowanych form twórczości, C. Promowanie/wspieranie organizacji pozarządowych realizujących działania upowszechniające bogactwo kulturowe powiatu, D. Wsparcie dla działań przybliżających młodemu pokoleniu przeszłość powiatu, E. Wydawanie niekomercyjnych, niskonakładowych wydawnictw w formie broszur, prospektów dotyczących tradycji i kultury powiatu. F. Powołanie ciał wspierających i koordynujących działania aktywizacyjne, zarówno na w ramach instytucji powiatowych, jak i we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Cel operacyjny 2 Tworzenie/rozbudowa infrastruktury oraz warunków służących aktywności sportowej i rekreacyjnej.	A. Wspieranie i promocja ogólnodostępnych obiektów sportowych - współpraca z klubami sportowymi umożliwiającymi korzystanie z będących w ich dyspozycji basenów, lodowisk, boisk i sal treningowych, B. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie masowych, plenerowych imprez sportowych/rekreacyjnych, C. Kontynuacja /wzbogacanie oferty sportowych, rekreacyjnych i turystycznych imprez o zasięgu lokalnym, D. Wspieranie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzących działalność służącą rozwojowi kultury fizycznej, sportu i turystyki. E. Intensyfikacja budowy, rozbudowy ścieżek i tras rowerowych podnoszących atrakcyjność turystyczną powiatu.
Cel operacyjny 3 Wzbogacenie standardowej oferty dydaktycznej inicjatywami wspierającymi rozwój i potencjał młodego pokolenia.	A. Wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu poznańskiego (np. konkursy, programy edukacyjne, cykle zajęć edukacyjnych), B. Inspirowanie, zachęcanie instytucji oraz organizacji zajmujących się ochroną środowiska naturalnego w procesie edukacji ekologicznej i działalności na rzecz ochrony zasobów naturalnych, C. Zachęcanie/włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na problemy osób starszych i ludzi niepełnosprawnych oraz zagrożenia cywilizacyjne.
Realizatorzy zadań: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego, Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego, Wydział Promocji i Aktywności Społecznej Starostwa Powiatowego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, szkoły i placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe Partnerzy w realizacji zadań: organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, kluby sportowe, media lokalne, placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze Źródło finansowania: środki własne powiatu i gmin, dotacje rządowe, fundusze Unii Europejskiej, sponsorzy	

7. Ewaluacja Strategii

Dbłość o aplikacyjny charakter *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego w latach 2014-2020* wiąże się również z opracowaniem sposobu mierzenia efektów jej wdrażania. Niezbędne jest więc przedstawienie wskaźników, które umożliwią pomiar realizacji założonych w dokumencie celów.

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały wskaźniki, które umożliwiają monitorowanie każdego wymienionego w Strategii zadania. Do niektórych zadań zaproponowana została większa liczba wskaźników. W takich wypadkach można traktować je w sposób alternatywny (wybrać jeden

ze wskaźników) lub komplementarny (pomiar realizacji zadania zapewni dopiero analiza wszystkich zaproponowanych wskaźników).

Ewaluacja Strategii może przyjmować dwojaki charakter – okresowy lub finalny. W tym pierwszym przypadku oznacza ona badanie postępu realizacji poszczególnych zadań w wybranym czasie obowiązywania Strategii. Odbywać więc może ona się co roku, co dwa lata albo

w połowie okresu strategicznego programowania. W drugim przypadku ewaluacji podlega ostateczny stan zrealizowanych zadań, który to odbywa się po zakończeniu czasu obowiązywania dokumentu.

W kolejnych kolumnach poniższych tabel celów strategicznych wskazane zostały poszczególne cele operacyjne, pakiety zadań operacyjnych z nimi związanych oraz przypisane do nich wskaźniki.

7.1. Cel strategiczny I. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem

CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI
Cel operacyjny 1 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	A. Rozwijanie/wspieranie zróżnicowanych form edukacji dla dzieci niepełnosprawnych, z preferencją dla kształcenia integracyjnego – przygotowanie dziecka niepełnosprawnego do wejścia w system szkolny, B. Lobbowanie na rzecz zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, C. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym szczególnie dotarcie z informacją o zawodach nadwyżkowych i deficytowych w powiecie poznańskim, D. Wspieranie/promocja zajęć służących budowaniu postaw rozwijania umiejętności społecznych oraz przedsiębiorczości młodego pokolenia: - inicjowanie/wspieranie projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, kreatywności, przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych - poradnictwo/informacja na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy	A. Liczba zajęć edukacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w zakresie kształcenia integracyjnego, B. Liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, C1. Liczba stron internetowych afiliowanych przez powiat poświęconych możliwościom kształcenia ogólnego i zawodowego, C2. Ilość odsłon stron internetowych afiliowanych przez powiat poświęconych możliwościom kształcenia ogólnego i zawodowego, C3. Liczba akcji informacyjnych poświęconych możliwościom kształcenia ogólnego i zawodowego, D1. Liczba projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, kreatywności, przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych, D2. Liczba udzielonych porad/informacji na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy, D3. Liczba przeprowadzonych warsztatów służących nabywaniu umiejętności autoprezentacji i technik

	- promowanie/inicjowanie warsztatów służących nabywaniu umiejętności autoprezentacji i technik poszukiwania zatrudnienia oraz postaw przedsiębiorczych E. Inicjowanie/wspieranie w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych korepetycji w formie wolontariatu nauczycielskiego, studenckiego, uczniowskiego	poszukiwania zatrudnienia oraz postaw przedsiębiorczych, E. Liczba godzin przeprowadzonych korepetycji w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych w formie wolontariatu nauczycielskiego, studenckiego, uczniowskiego.
Cel operacyjny 2 Poradnictwo dla rodzin biologicznych i mieszkańców powiatu.	A. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie terapii i zajęć indywidualnych dla rodzin, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, B. Wsparcie prawne w trybie porad, konsultacji i instruktażu dla mieszkańców, rodzin powiatu poznańskiego, C. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie grup wsparcia dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych.	A. Liczba przeprowadzonych terapii lub zajęć indywidualnych dla rodzin, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, B. Liczba porad prawnych udzielonych mieszkańcom, rodzinom powiatu poznańskiego, C. Liczba istniejących grup wsparcia dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych.
Cel operacyjny 3 Rozwój profilaktyki prozdrowotnej i przeciwdziałanie zjawisku narkomanii.	A. Realizowanie programów z zakresu profilaktyki uzależnień w świetlicach środowiskowych i szkołach, B. Wspieranie/inicjowanie akcji letnich połączonych z warsztatami i treningami na temat uzależnień, przemocy i agresji, C. Kształtowanie umiejętności nauczycieli oraz wychowawców w wykrywaniu dysfunkcji w rodzinach uczniów np. ofiar przemocy, D. Organizowanie/promocja/zachęcanie ludzi młodych do udziału w zróżnicowanych wiekowo i sprawnościowo formach zajęć rekreacyjno-sportowych w szkole i poza placówkami oświatowymi, E. Zwiększenie świadomości zagrożenia narkomanią i przestępczością w środowiskach lokalnych przez prowadzenie kampanii informacyjnych (ulotki, biuletyny, spotkania informacyjne), F. Podejmowanie działań w zakresie monitoringu zjawiska narkomanii i przemocy w powiecie.	A. Liczba zrealizowanych programów z zakresu profilaktyki uzależnień w świetlicach środowiskowych i szkołach, B. Liczba przeprowadzonych akcji letnich połączonych z warsztatami i treningami na temat uzależnień, przemocy i agresji, C. Liczba przeprowadzonych szkoleń kierowanych do nauczycieli oraz wychowawców w wykrywaniu dysfunkcji w rodzinach uczniów np. ofiar przemocy, D. Liczba działań promocyjnych mających zachęcić ludzi młodych do udziału w zróżnicowanych wiekowo i sprawnościowo formach zajęć rekreacyjno-sportowych w szkole i poza placówkami oświatowymi, E. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych w zakresie świadomości zagrożenia narkomanią i przestępczością w środowiskach lokalnych, F. Liczba działań skierowanych na monitoring zjawiska narkomanii i przemocy w powiecie.

Cel operacyjny 4 Organizowanie wsparcia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi	A. Inicjowanie/organizowanie specjalistycznego pora-dnictwa B. Informowanie o przysługujących świadczeniach na osoby niepełnosprawne C. Inicjowanie/organizowanie inicjatyw aktywizujących i rehabilitacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych (np. turnusy rehabilitacyjne, imprezy integracyjne)	A. Liczba porad udzielonych rodzinom z osobami niepełnosprawnymi, B. Liczba udzielonych informacji na temat świadczeń na osoby niepełnosprawne, C. Liczba zrealizowanych inicjatyw aktywizujących i rehabilitacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych.
Cel operacyjny 5 Współpraca samorządu powiatowego i gminnego oraz organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia specjalistycznych działań wobec ofiar i sprawców przemocy.	A. Rozwój poradnictwa i upowszechnienie informacji w zakresie praw ofiar przemocy domowej, B. Opracowanie/inicjowanie programów wsparcia psychologicznego dla sprawców przemocy, C. Rozwój/wspieranie działań edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie, D. Monitorowanie i pilotowanie międzysektorowej współpracy i wymiany doświadczeń między instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy, E. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne dla interdyscyplinarnych zespołów powołanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	A1. Liczba udzielonych porad (osobiście, telefonicznie lub mailowo) ofiarom przemocy domowej, A2. Liczba podmiotów udzielających porad i informacji ofiarom przemocy domowej, A3. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych dedykowanych problemowi przemocy domowej, B. Liczba zrealizowanych programów wsparcia psychologicznego dla sprawców przemocy, C. Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie, D. Liczba przeprowadzonych spotkań/warsztatów/seminariów dla zróżnicowanych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy, E. Liczba zorganizowanych spotkań dla interdyscyplinarnych zespołów powołanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Cel operacyjny 6 Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie całodobowej opieki dzieciom.	A. Zwiększanie liczby rodzin zastępczych, pełniących funkcje pogotowia rodzinnego, B. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych, w tym specjalistycznych, C. Tworzenie rodzinnych domów dziecka, D. Wsparcie materialne rodzin zastępczych, E. Współpraca powiatu i samorządów gminnych w celu pozyskiwania lokali dla tworzenia zawodowych rodzin zastępczych.	A. Stosunek liczby założonych rodzin zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego do liczby za poprzedni okres ewaluacji, B. Liczba założonych rodzin zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego w okresie ewaluacji, C. Liczba nowo stworzonych domów dziecka w stosunku do liczby za poprzedni okres ewaluacji, D. Ilość środków przekazanych na wsparcie rodzin zastępczych, E. Liczba lokali przekazanych do użytkowania na rzecz tworzenia zawodowych rodzin zastępczych

Cel operacyjny 7 Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, w tym poradnictwo dla rodzin zastępczych.	A. Inicjowanie/współorganizowanie kampanii informacyjnej w celu pozyskiwania kandydatów na niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze, celem zminimalizowania kierowania dzieci do instytucjonalnych form opieki zastępczej, B. Organizowanie szkoleń i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze i dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka, C. Organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych w zakresie pogłębiania wiedzy i umiejętności bądź zdobycia nowych, w celu polepszenia relacji dziecka z rodziną zastępczą.	A. Liczba zrealizowanych kampanii informacyjnych mających na celu pozyskiwanie kandydatów na niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze, B. Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych, C. Liczba przeszkolonych członków rodzin zastępczych, w zakresie pogłębiania wiedzy, umiejętności bądź zdobycia nowych w celu polepszenia relacji dziecka z rodziną zastępczą,
Cel operacyjny 8 Pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka.	A. Poprawa infrastruktury mieszkań chronionych dla wychowanków, B. Wsparcie finansowe, C. Organizacja doradztwa zawodowego dla wychowanków na każdym etapie ich kariery szkolnej, D. Tworzenie warunków do usamodzielnienia i prawidłowego funkcjonowania w środowisku, w tym również pomoc prawna i psychologiczna.	A. Wysokość wsparcia finansowego przeznaczonego przez powiat na poprawę infrastruktury mieszkań chronionych, B. Wysokość wsparcia finansowego przekazana usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka, C. Liczba wychowanków objętych doradztwem na każdym etapie ich edukacji szkolnej, D1. Liczba porad prawnych udzielona usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka, D2. Liczba porad psychologicznych udzielona usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka.

7.2. Cel strategiczny II. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy

CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI
Cel operacyjny 1 Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	A. Inicjowanie, upowszechnianie, współorganizowanie szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, B. Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego.	A. Liczba zrealizowanych szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, B1. Liczba funkcjonujących w powiecie podmiotów udzielających wsparcia w zakresie doradztwa zawodowego, B2. Liczba spotkań/porad udzielonych w ramach doradztwa zawodowego.
Cel operacyjny 2 Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.	A. Wsparcie dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą (wsparcie informacyjne, doradcze, szkoleniowe), B. Współpraca z gminami w celu przyciągania na lokalny rynek pracy inwestorów krajowych i zagranicznych, C. Inicjowanie/wspieranie/współorganizowanie kampanii informacyjnych promujących przedsiębiorczość i/lub aktywne narzędzia rynku pracy, D. Inicjowanie szkoleń służb działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych celem profesjonalizacji obsługi klienta, E. Refundacja stanowisk pracy, roboty publiczne, prace interwencyjne, F. Wsparcie dla rozwoju inicjatyw wykorzystujących wiedzę i doświadczenie osób wieku 60+ - rozwój tzw. srebrnej gospodarki.	A. Liczba spotkań/informacji udzielonych osobom pragnącym rozpocząć działalność gospodarczą, B. Liczba spotkań z przedstawicielami gmin mających na celu przyciąganie na lokalny rynek pracy inwestorów krajowych i zagranicznych, C. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych promujących przedsiębiorczość i/lub aktywne narzędzia rynku pracy, D. Liczba przeprowadzonych szkoleń dla służb działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych celem profesjonalizacji obsługi klienta, E1. Łączna kwota refundacji stanowisk pracy, E2. Liczba godzin zrealizowanych robót publicznych lub prac interwencyjnych, F. Liczba podjętych inicjatyw związanych z rozwojem tzw. srebrnej gospodarki.
Cel operacyjny 3 Wsparcie działań wzmacniających rozwój ekonomii społecznej.	A. Zaangażowanie w realizację polityki rozwoju ekonomii społecznej we współpracy z samorządem gminnym i regionalnym poprzez pomoc w tworzeniu i organizacji nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieraniu już istniejących,	A.1 Liczba utworzonych nowych podmiotów ekonomii społecznej A2. Liczba działań nakierowanych na wsparcie istniejących już podmiotów ekonomii społecznej B. Liczba działań promocyjnych i edukacyjnych upowszechniających w opinii publicznej ideę i główne założenia ekonomii społecznej,

B. Inicjowanie/wspieranie/współorganizacja działań promocyjnych i edukacyjnych upowszechniających w opinii publicznej ideę i główne założenia ekonomii społecznej, C. Pomoc w zapewnieniu wysokiej jakości systemu wsparcia ekonomii społecznej.	C. Liczba warsztatów mających na celu zapewnienie wysokiej jakości systemu wsparcia ekonomii społecznej.
---	--

7.3. Cel strategiczny III. Integracja osób niepełnosprawnych

CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI
Cel operacyjny 1 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	A. Wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych, B. Wsparcie/inicjowanie działań umożliwiających dostęp do komputera i Internetu dla osób niepełnosprawnych w imię zasady społeczeństwa opartego o wiedzę, C. Wsparcie procesu tworzenia i rozwoju Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej, D. Koordynowanie/inicjowanie działań współpracujących ze sobą instytucji, organizacji pozarządowych i osób działających na rzecz osób niepełnosprawnych, E. Wsparcie finansowe w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, F. Wsparcie w formie dotacji umożliwiających osobom niepełnosprawnym rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, G. Informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach.	A. Liczba działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych, B. Liczba działań mających na celu umożliwiających dostęp do komputera i Internetu dla osób niepełnosprawnych w imię zasady społeczeństwa opartego o wiedzę, C1. Liczba szkoleń zrealizowanych dla Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej, C2. Kwota środków przeznaczona na wsparcie finansowe Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej, D. Liczba działań współpracujących ze sobą instytucji, organizacji pozarządowych i osób działających na rzecz osób niepełnosprawnych, E. Kwota środków przeznaczona na wsparcie finansowe w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.
Cel operacyjny 2 Rehabilitacja społeczna.	A. Pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, w tym również zwiększenie środków na rehabilitację,	A. Kwota środków przekazanych na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, B. Kwota środków przekazanych na dofinansowanie

	B. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, C. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej, w tym rozbudowa istniejących już warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładanie nowych, D. Świadczenie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, E. Organizowanie wyjazdów rehabilitacyjnych, turnusów.	uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, C. Kwota środków przekazanych na dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej, D. Kwota środków przekazanych w ramach świadczenia pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, E. Liczba zorganizowanych wyjazdów rehabilitacyjnych.
Cel operacyjny 3 Wsparcie psychologiczne, prawne i poradnictwo dla osób niepełnosprawnych.	A. Stałe poradnictwo z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i prawnej, B. Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w działaniach mających na celu poprawę jakości życia, poprzez tworzenie pełnej rehabilitacji społecznej i psychologicznej, C. Kształtowanie postaw społecznych wobec niepełno-sprawności – kształtowanie wizerunku osoby niepełnosprawnej jako pełnoprawnego członka społeczeństwa grup samopomocowych, D. Pomoc psychologiczna rodzinom osób niepełnosprawnych.	A. Liczba podmiotów zapewniających stałe poradnictwo z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i prawnej, B. Liczba funkcjonujących podmiotów/jednostek mających na celu udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w działaniach nakierowanych na poprawę jakości życia, poprzez tworzenie pełnej rehabilitacji społecznej i psychologicznej, C. Liczba działań o charakterze informacyjno-wizerunkowym mających na celu kształtowanie postaw społecznych wobec niepełnosprawności/ kształtowanie wizerunku osoby niepełnosprawnej jako pełnoprawnego członka społeczeństwa, D1. Liczba podmiotów zapewniających pomoc psychologiczną rodzinom osób niepełnosprawnych, D2. Liczba porad/spotkań zrealizowanych w ramach podmiotów zapewniających pomoc psychologiczną rodzinom osób niepełnosprawnych.
Cel operacyjny 4 Wsparcie systemu opieki instytucjonalnej obejmującej kompleksową i zintegrowaną pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	A. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej, B. Wsparcie w zakresie samodzielnego zamieszkania, C. Podejmowanie działań w zakresie ułatwiania dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych z gmin, D. Wsparcie finansowe dla ŚDS,	A. Kwota środków przyznana w ramach świadczeń z pomocy społecznej na kompleksową pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, B. Liczba działań nakierowanych na wsparcie w zakresie samodzielnego zamieszkania, C. Liczba działań nakierowanych na ułatwienie dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla

	E. Rozszerzenie terapii zajęciowej w ŚDS, F. Nawiązanie współpracy, wymiana doświadczeń ŚDS z bliźniaczymi placówkami, G. Zwiększenie zatrudnienia wykwalifikowanej kadry uwzględniające potrzeby poszczególnych placówek oraz zapewnienie szkoleń podnoszących kwalifikacje obecnych kadr. H. Promowanie/poszerzanie oferty Warsztatów Terapii Zajęciowej I. Powołanie instytucji dziennego krótko-terminowego/kilku-godzinnego pobytu osób niepełnosprawnych	osób niepełnosprawnych z gmin, D. Kwota środków przekazana w ramach wsparcia finansowego dla ŚDS, E. Liczba utworzonych nowych zajęć terapii zajęciowej w ŚDS, F. Liczba działań podjętych w ramach współpracy między ŚDS a bliźniaczymi placówkami, G1. Liczba nowoutworzonych miejsc zatrudnienia dla wykwalifikowanej kadry tematycznych placówek. G2. Liczba szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji kadr tematycznych placówek. H1. Liczba nowopowstałych Warsztatów Terapii Zajęciowej H2. Liczba utworzonych nowych miejsc w istniejących już warsztatach terapii zajęciowej, I. Liczba utworzonych instytucji dziennego krótko-terminowego/kilkugodzinnego pobytu osób niepełnosprawnych.
--	---	--

7.4. Cel strategiczny IV. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka i przeciwdziałanie chorobom.

CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI
Cel operacyjny 1 Profilaktyka zdrowotna.	A. Propagowanie zdrowego stylu życia poprzez wsparcie kampanii informacyjnych, B. Wspieranie masowych imprez sportowych i turystycznych, C. Wspieranie działań profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom układu krążenia i chorobom nowotworowym, D. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, E. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania nikotynizmowi, F. Profilaktyka walki z bólem i odleżynami.	A. Liczba kampanii propagujących zdrowy styl życia, B. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych masowych imprez sportowych i turystycznych, C. Liczba działań mających na celu wspieranie działań profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom układu krążenia i chorobom nowotworowym, D. Liczba działań o charakterze informacyjnym lub edukacyjnym w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, E. Liczba działań o charakterze informacyjnym lub edukacyjnym w zakresie przeciwdziałania nikotynizmowi, F. Liczba działań o charakterze informacyjnym lub edukacyjnym w zakresie profilaktyki walki z bólem i odleżynami.
Cel operacyjny 2 Aktywizacja seniorów powiatu poznańskiego.	A. Kontynuacja współpracy między Domami Pomocy Społecznej a Domami Dziecka – uczestnictwo i pomoc dzieci w życiu mieszkańca DPS (festyny, spacer, spędzanie wspólnie czasu wolnego), nawiązanie więzi, kompensacja potrzeb emocjonalnych, B. Umożliwienie uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym: wycieczki, spotkania z ludźmi nauki, kultury czy sportu, kluby seniora, organizacja imprez rozrywkowo-wypoczynkowych, udział w imprezach na terenie powiatu (przy współpracy OPS-ów, PCPR-u i DPS-ów), C. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego najstarszego pokolenia, D. Wspieranie rozwoju uniwersytetów trzeciego wieku jako formy autokreacji i samorealizacji najstarszego pokolenia, E. Inicjowanie/organizowanie szkoleń/ warsztatów dla pracodawców, pracowników pomocy społecznej i służby zdrowia na temat skutków starzenia się ludności i możliwości zaspokajania potrzeb tej kategorii mieszkańców.	A. Liczba wydarzeń w DPS, w których brały udział dzieci z DD, B. Liczba przedsięwzięć społeczno-kulturalnych, w których brały udział osoby starsze, takich jak wycieczki, spotkania z ludźmi nauki, kultury czy sportu, kluby seniora, organizacja imprez rozrywkowo-wypoczynkowych, udział w imprezach na terenie powiatu, C. Liczba działań mających na celu wsparcie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego najstarszego pokolenia, D. Liczba działań mających na celu rozwój uniwersytetów trzeciego wieku, E. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych szkoleń/warsztatów dla pracodawców, pracowników pomocy społecznej i służby zdrowia na temat skutków starzenia się ludności i możliwości zaspokajania potrzeb tej kategorii mieszkańców.

Cel operacyjny 3 Rozbudowa infrastruktury i rozwój systemu opieki nad osobami starszymi, samotnymi i długotrwale chorymi.	A. Tworzenie/aktualizowanie mapy potrzeb osób starszych – inwentaryzacja grup ryzyka, B. Wsparcie rozwoju klubów seniora, C. Tworzenie domów dziennego pobytu, D. Organizowanie spotkań, wystaw, festynów rodzinnych, E. Przygotowanie kadry – wymiana doświadczeń z placówkami zagranicznymi, F. Szkolenia bezrobotnych w kierunku zdobycia umiejętności i kwalifikacji opieki nad osobami starszymi, samotnymi, chorymi, G. Promowanie rodzinnych domów pomocy, H. Podnoszenie standardu opieki w DPS poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii zajęciowej rehabilitacyjnej, I. Działania DPS na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym, J. Stały kontakt z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.	A. Liczba stworzonych lub zaktualizowanych map potrzeb osób starszych, B. Liczba działań nakierowanych na wsparcie rozwoju klubów seniora, C. Liczba nowoutworzonych domów dziennego pobytu, D. Liczba zorganizowanych spotkań, wystaw i festynów rodzinnych, E. Liczba działań mających na celu wymianę dobrych praktyk z placówkami zagranicznymi przez kadrę systemu opieki nad osobami starszymi, samotnymi i długotrwale chorymi, F. Liczba zrealizowanych szkoleń dla bezrobotnych w kierunku zdobycia umiejętności i kwalifikacji opieki nad osobami starszymi, samotnymi, chorymi, G. Liczba działań mających na celu promowanie rodzinnych domów dziecka, H. Liczba działań mających na celu podnoszenie standardu opieki w DPS poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii zajęciowej i rehabilitacyjnej, I. Liczba działań podjętych przez DPS na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym, J1. Liczba spotkań/seminariów/warsztatów między instytucjami i organizacjami społecznymi, J2. Deklarowana częstotliwość kontaktu między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.
Cel operacyjny 4 Wypracowanie programów i narzędzi służących urzeczywistnianiu na poziomie społeczności lokalnej koncepcji społeczeństwa dla wszystkich grup wieku.	A. Stwarzanie warunków sprzyjających utrzymaniu relacji między pokoleniami , B. Aranżowanie/wspieranie/budowanie inicjatyw sprzyjających promocji obopólnie korzystnej wymiany międzypokoleniowej, C. Wspieranie programów edukacyjnych służących wprowadzeniu osób starszych do społeczeństwa informacyjnego.	A. Liczba działań mających na celu stwarzanie warunków sprzyjających utrzymaniu relacji między pokoleniami (np. spotkania, festiwale), B. Liczba działań mających na celu budowanie inicjatyw sprzyjających promocji obopólnie korzystnej wymiany międzypokoleniowej, C. Liczba działań mających na celu wspieranie programów edukacyjnych służących wprowadzeniu osób starszych do społeczeństwa informacyjnego.

7.5. Cel strategiczny V. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu poznańskiego

CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI
Cel operacyjny 1 Zwiększenie uczestnictwa w kulturze, ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych dla dzieci i młodzieży.	A. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie imprez otwartych/plenerowych adresowanych do szerokiego grona odbiorców, B. Wspieranie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzących działalność służącą rozwojowi zróżnicowanych form twórczości, C. Promowanie/wspieranie organizacji pozarządowych realizujących działania upowszechniające bogactwo kulturowe powiatu, D. Wsparcie dla działań przybliżających młodemu pokoleniu przeszłość powiatu, E. Wydawanie niekomercyjnych, niskonakładowych wydawnictw w formie broszur, prospektów dotyczących tradycji i kultury powiatu. F. Powołanie ciał wspierających i koordynujących działania aktywizacyjne, zarówno na w ramach instytucji powiatowych, jak i we współpracy z organizacjami pozarządowymi	A. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych imprez otwartych, plenerowych adresowanych do szerokiego grona odbiorców, B. Liczba działań mających na celu wspieranie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzących działalność służącą rozwojowi zróżnicowanych form twórczości, C. Liczba działań mających na celu wspieranie organizacji pozarządowych realizujących działania upowszechniające bogactwo kulturowe powiatu, D. Liczba działań mających na celu wspieranie działań przybliżających młodemu pokoleniu przeszłość powiatu, E. Liczba wydanych niekomercyjnych, niskonakładowych wydawnictw w formie broszur, prospektów dotyczących tradycji i kultury powiatu. F1. Powołanie Powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego F2. Powołanie Powiatowej Rady Koordynacyjnej Organizacji Pozarządowych działających na terenie powiatu poznańskiego
Cel operacyjny 2 Tworzenie/rozbudowa infrastruktury oraz warunków służących aktywności sportowej i rekreacyjnej.	A. Wspieranie i promocja ogólnodostępnych obiektów sportowych - współpraca z klubami sportowymi umożliwiającymi korzystanie z będących w ich dyspozycji basenów, lodowisk, boisk i sal treningowych, B. Inspirowanie/współorganizacja/wspieranie masowych, plenerowych imprez sportowych/rekreacyjnych, C. Kontynuacja /wzbogacanie oferty sportowych, rekreacyjnych i turystycznych imprez o zasięgu lokalnym, D. Wspieranie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzących działalność służącą rozwojowi kultury fizycznej, sportu i turystyki.	A. Liczba działań nakierowanych na wspieranie i promocję ogólnodostępnych obiektów sportowych w postaci współpracy z klubami sportowymi umożliwiającymi korzystanie z będących w ich dyspozycji basenów, lodowisk, boisk i sal treningowych, B. Liczba organizowanych lub współorganizowanych masowych, plenerowych imprez sportowych/rekreacyjnych, C. Liczba nowych imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych o zasięgu lokalnym,

	E. Intensyfikacja budowy, rozbudowy ścieżek i tras rowerowych podnoszących atrakcyjność turystyczną powiatu.	D. Liczba działań mających na celu wspieranie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzących działalność służącą rozwojowi kultury fizycznej, sportu i turystyki, E. Liczba kilometrów nowowybudowanych ścieżek i tras rowerowych na terenie powiatu.
Cel operacyjny 3 Wzbogacenie standardowej oferty dydaktycznej inicjatywami wspierającymi rozwój i potencjał młodego pokolenia.	A. Wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu poznańskiego (np. konkursy, programy edukacyjne, cykle zajęć edukacyjnych), B. Inspirowanie, zachęcanie instytucji oraz organizacji zajmujących się ochroną środowiska naturalnego w procesie edukacji ekologicznej i działalności na rzecz ochrony zasobów naturalnych, C. Zachęcanie/włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na problemy osób starszych i ludzi niepełnosprawnych oraz zagrożenia cywilizacyjne.	A. Liczba działań mających na celu wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu poznańskiego (np. konkursy, programy edukacyjne, cykle zajęć edukacyjnych), B. Liczba działań mających na celu zachęcanie instytucji oraz organizacji zajmujących się ochroną środowiska naturalnego w procesie edukacji ekologicznej i działalności na rzecz ochrony zasobów naturalnych, C. Liczba działań mających na celu włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na problemy osób starszych i ludzi niepełnosprawnych oraz zagrożenia cywilizacyjne.

8. Zakończenie

Rzeczywistość społeczna, w której żyjemy, nieustannie się zmienia i wyzwaniem pozostaje umiejętność sprawnego w niej funkcjonowania. Wciąż stawia ona bowiem przed wspólnotą lokalną nowe problemy do rozwiązania oraz sprawia, że raz przyjęte sposoby radzenia sobie z nimi należy wciąż aktualizować. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Poznańskiego na lata 2014-2020 to właśnie narzędzie służące do efektywnego adaptowania działań na poziomie powiatu do dynamiki życia wokół nas na różnych poziomach – społecznym, demograficznym, politycznym, gospodarczym czy ekonomicznym.

Niniejszy dokument ma w założeniu pełnić rolę kierunkowskazu dla działań realizowanych przez powiat poznański w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Opiera się on na pogłębionej analizie wyzwań stojących przed wspólnotą lokalną i wyznacza zintegrowane mechanizmy działania, dzięki którym wyzwaniom tym można sprostać. W efekcie dostarcza narzędzi do wzmacniania kondycji powiatu i podnoszenia jakości życia jego mieszkańców.

9. Bibliografia:

Akty prawne:

1. ustawa o pomocy społecznej art. 9 ust. 8 – rozporządzenie Rady Ministrów z 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 823),
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.).

Programy i Strategie:

1. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie w Powiecie Poznańskim na lata 2013-2020.
2. Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Poznańskim na lata 2012-2014.
3. Program ochrony zdrowia psychicznego powiatu poznańskiego na lata 2012-2015
4. Roczny program współpracy powiatu poznańskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2014.
5. Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
6. Strategia Rozwoju Kraju 2020
7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
8. Strategia Spójności 2014-2020 /projekt/
9. Wielkopolska 2020. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku
10. Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku
11. Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020
12. Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu poznańskiego 2008-2013
13. Strategia rozwoju powiatu poznańskiego na lata 2006-2015
14. Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej. Metropolia Poznań 2020

Źródła danych statystycznych:

1. Główny Urząd Statystyczny:
 - Bank Danych Lokalnych
 - Statystyczne Vademecum Samorządowca
 - Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
 - Biuletyn Informacji Publicznej
 - *Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII 2012 r.* http://www.stat.gov.pl/gus/5840_655_PLK_HTML.htm
 - *Województwo wielkopolskie. Podregiony, powiaty, gminy 2013*, Urząd Statystyczny w Poznaniu.
 - Raport Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne w 2010 r.
 - System wskaźników kluczowych dla monitorowania i programowania polityki rozwoju STRATEG
 - <http://www.stat.gov.pl/strateg/index.html>
2. Sprawozdanie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 rok. załącznik do uchwały Nr XXXV/702/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 24 czerwca 2013 r.
3. Sprawozdanie resortowe MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2011, 2012, 2013
4. Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za II półrocze 2013 r.

Bazy:

1. Baza podmiotów ekonomii społecznej pobrana ze strony www.rops.poznan.pl,
2. Bazy danych dotyczących zakładów pracy chronionej dostępne są na stronie internetowej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu <http://www.bip-i.pl/rejestry-ewidencje-i-archiwum/wydzial-polityki-spoecznej>

3. Bazy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej: Wykaz placówek wsparcia dziennego, Wykaz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w powiecie poznańskim <http://www.pcsrpoznan.bip.net.pl/>
4. Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa dostępny na stronie internetowej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu <http://www.bip-i.pl/rejestry-ewidencje-i-archiwa/wydzial-polityki-spoecznej>

Publikacje:

1. Marzena Walaszek „Dostępność żłobków, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w aglomeracji poznańskiej na tle przemian demograficznych”, *Ekonomia* XLIV nr 1 (2013),
2. Łukasz Filipiak, Tomasz Telesiński, Raport Wielkopolska rozwój gospodarczy i klimat inwestycyjny regionu,
3. Witold Kwaśnicki, *Gospodarka społeczna z perspektywy ekonomii liberalnej*, [w:] „Trzeci sektor” nr 2, 2005 r,
4. Piotr Sałustowicz, „Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej.”, [w:] red. Joanna Staręga-Piasek, *„Ekonomia społeczna perspektywa rynku pracy i pomocy społecznej”*, Warszawa 2003,
5. Jerzy Hausner, „Ekonomia społeczna jako sektor gospodarki”, [w:] „Kwartalnik Ekonomia społeczna” nr 1, 2007,
6. „Ucz się do pracy”, *Gazeta Wyborcza* z 25.04.2013 r. za „Raport o bezrobociu absolwentów szkół ponadgimnazjalnych Poznania i Powiatu Poznańskiego z roku szkolnego 2011/2012”, Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu,
7. *Społeczno-ekonomiczne aspekty wsparcia funkcji opiekuńczej rodzin na terenie województwa wielkopolskiego*, ROPS Poznań, 2013 r.
8. *Kondycja społeczno-ekonomiczna powiatów wielkopolskich*, ROPS Poznań, 2012 r.